

zelena dežela

Glasilno Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

št. 112, oktober 2012

stran

12

Tema meseca
Obdavčitev po novem

stran

30

Gozd in obnovljivi viri
Divji prašič – težave in rešitve

stran

18

Aktualno
Proti zniževanju sredstev za javne službe pri KGZS

stran

35

Mednarodne dejavnosti
Kongres evropskih kmetov v Budimpešti

Spremembe v gozdarstvu?

» ANDREJ ANDOLJŠEK

Vodja oddelka za gozdarstvo in obnovljive vire

Skoraj dvajset let mineva, odkar je bil (leta 1993) sprejet zdajšnji Zakon o gozdovih kot posledica družbenih sprememb. Najpomembnejša novost je bila odprava obvezne prodaje lesa preko gozdnih gospodarstev. Zasebnim lastnikom gozdov je bila naložena večja odgovornost za gospodarjenje s svojimi gozdovi. Za gospodarjenje z državnimi gozdovi pa se je kasneje, leta 1996, podelila dvajsetletna koncesija takratnim gozdnim gospodarstvom.

Ugotovitve računskega sodišča ob reviziji poslovanja Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov, Zavoda za gozdove Slovenije ter pristojnega ministrstva za leto 2009 in dejstvo, da se iztekajo koncesije za gospodarjenje z državnimi gozdovi, so botrovali temu, da se je Ministrstvo za kmetijstvo in okolje odločilo pristopiti k spremembi zakona.

Ker je v Sloveniji kar 75 odstotkov zasebnih gozdov, na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (KGZS) pričakujemo, da bo novi zakon v kar največji meri upošteval zasebni interes lastnikov in omogočil čim učinkovitejše gospodarjenje z gozdovi.

Lastnike gozdov v zdajšnjem zakonu zelo moti omejevanje lastninske pravice v delu, ko govori, kaj MORA lastnik v svojem gozdu dopustiti. Prost dostop in gibanje v gozdu bosta verjetno ostala tudi v bodoče, potrebno pa bo regulirati nabiranje gozdnih sadežev (sistem dovolilnic?). Tu je potrebno poudariti, da država lastnikom zaradi uveljavitve javnega interesa nad zasebnim nudi brezplačne usluge preko javne gozdarske službe, namenja pa tudi določen del sredstev za vzdrževanje gozdnih cest. Vsakršno omejevanje lastninske pravice mora država lastnikom na določen način kompenzirati.

Zaradi opredelitve večine del v gozdovih kot obvezne v iztekajočem se programskem obdobju Programa razvoja podeželja ni bilo možno pridobiti sredstev iz tega naslova, ker program temelji na sistemu prostovoljnosti. Zato se zavzemamo, da bi odločbe ostale kot inštrument le pri tistih delih v gozdovih, ki jih je nujno izvesti (sanitarne sečnje, varstvena dela in ukrepi). Zavzemamo se tudi za bolj sproščene posege v gozd glede sečnje oziroma možnost, da lastnik manjšo količino lesa poseka brez odkazila. Dana je bila tudi pobuda, da bi lastniki plačevali odkazilo (del materialnih stroškov), čemur pa KGZS nasprotuje.

Veliko pobud z različnih strani je bilo tudi glede zaostritve pogojev dela za lastnike gozdov, kajti Slovenija je na samem vrhu po številu nesreč v gozdovih. KGZS se zavzema za nadaljevanje sistema preventive (izobraževanja, tečajji), nikakor pa ne za sistem ustrezne usposobljenosti (NPK).

Pri gradnji gozdnih prometnic je največja ovira pridobitev 100-odstotnega soglasja lastnikov. Zaradi strukture posesti in lastnine je takšno soglasje v drobni posesti zelo težko pridobiti. Zato KGZS podpira predlog o večinskem soglasju za pridobitev takšnega dovoljenja (strinjanje dveh tretjin lastnikov na dolžini trase).

Glede vzdrževanja gozdnih cest je obveljalo večinsko mnenje, da je sedanji sistem vzdrževanja dober in ga velja ohraniti z manjšimi dopolnitvami in pridobitvijo dodatnih sredstev.

Za gospodarjenje z državnimi gozdovi so predlagani trije modeli: sistem podeljevanja koncesij gozdno-lesnim verigam (podobno kot je sedaj), ustanovitev javnega podjetja in ustanovitev državnega podjetja. Pri vseh treh modelih je predlagana enovita javna gozdarska služba za zasebne in državne gozdove. Ne glede na to, za kateri model se bo politika odločila, zagovarjamo stališče, da je potrebno omogočiti dela v državnih gozdovih tudi kmetijam, predvsem hribovskim. Zavzemamo se tudi za to, da bi tudi KGZS izvajala določene dejavnosti javne gozdarske službe, kar bi po dolgih letih prizadevanj (morda) omogočilo širitev javne gozdarske službe na KGZS.

IZ VSEBINE

NOVICE

Določen je odstrel medvedov in volkov..... 3

Dejavne območne enote KGZS 3

REPORTAŽE

50 let sejma Agra, 50 let skupne kmetijske politike 4

Kramljanje, tržni dan, prijetno vzdušje ob hrani, vinu in glasbi 9

TEMA MESECA: OBDAVČITEV PO NOVEM

Obdavčitev kmetijske in gozdarske dejavnosti z dohodnino 12

AKTUALNO

Agrarne skupnosti pred novo zakonsko ureditvijo..... 16

Proti zniževanju sredstev za javne službe pri KGZS 18

Kaj se dogaja v Zasavju?..... 19

Analize ovčjega in kozjega mleka 20

V tropu mora biti dober plemenjak 23

Novi prvak v strižnji ovc 24

Razvojne usmeritve tržnih proizvajalcev mleka 25

Podpora pri izvajanju naložb 28

Oljna ogrščica je zanimiva kultura 29

GOZD IN OBNOVLJIVI VIRI

Divji prašič – težave in rešitve 30

NAVZKRIŽNA SKLADNOST

Kmetijska zemljišča obdelujemo gospodarno in ekonomično 31

EKOLOŠKO KMETOVANJE

Pelinolistna ambrozija 32

MEDNARODNE DEJAVNOSTI

Kongres evropskih kmetov v Budimpešti 35

Deklaracija evropskih kmetov na njihovem kongresu 2012..... 35

VABIMO

Kjer je Bog doma, tam se uživa sreča vsa 37

Praznik topliškega jabolka 38

Okrepiti je treba zanimanje za strokovne šole..... 39

Cenjene bralce obveščamo, da bo naslednja številka Zelene dežele izšla 18. decembra 2012.

Zelena dežela je glasilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Naslov: Celovška 135, 1000 Ljubljana, tel.: 01/ 513 66 00, faks: 01/ 513 66 50, zelena.dezela@kgzs.si
 Odgovorna urednica: mag. Tatjana Čop, tel.: 01/513 66 40, 041/366 506
 Grafično oblikovanje, prelom in izvedba: Andrej Lombar
 Naslovnica: Podeželje v mestu Maribor (foto: Tatjana Vrbošek)
 Jezikovni pregled: Marjana Cvirn. Tisk: SET, d.d.
 Oglasno trženje: bjm.natalija@siol.net, tel.: 01 513 08 30, GSM: 031 668 626.
 Uredništvo ne odgovarja za vsebino oglašnih besedil.
 Naklada: 95.000 izvodov. Cena: 0,62 €. Časopis je za člane KGZS brezplačen.

Določen je odstrel medvedov in volkov

Ministrstvo za kmetijstvo in okolje je določilo višino odvzema medvedov in volkov iz narave za obdobje od 1. oktobra 2012 do 30. septembra 2013.

V petek, 28. septembra 2012, je bil v Uradnem listu objavljen pravilnik, v katerem MKO določa, da se v zgoraj navedenem obdobju lahko odstreli 72 medvedov in 8 volkov.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije nasprotuje predvsem predlogu za medveda. Zavod za gozdove Slovenije je v Strokovnem mnenju, ki ga pripravi za namen priprave pravilnika, predlagal odstrel 80 medvedov in 10 volkov.

Če smo v povezavi z volkom zaznali nekatere pozitivne premike (umiritev škod, odstrel na pašnikih ...), pa za medveda tega ne moremo trditi. Konfliktne situacije so v letošnjem letu pogostejše, medvedje se pogosteje pojavljajo v bližini naselij, videvanja, srečevanja so pogosta.

Zato je prisotnost tolikšnega števila medvedov na določenih območjih postala zelo moteča. Težko bi govorili o sprejemljivem sobivanju. Tudi ZGS v svojem Strokovnem mnenju ugotavlja, »da številčnost rjavega medveda v tem trenutku še vedno v določenih lokalnih območjih presega nosilno zmogljivost okolja in ne sledi enemu od obeh enakovrednih ciljev Strategije (upravljanja z rjavim medvedom) – to je ustvarjanje sobivanja medveda in ljudi«.

Zato je KGZS predlagala takšen odstrel, ki bi vodil v znižanje populacije na raven, ki je bila pred letom 1990. Takrat je bilo sobivanje dosti bolj znosno in sprejemljivejše. Populacija rjavega medveda pa je bila (pa bi bila) še vedno v ugodnem stanju.

Ministrstvo vsekakor ni upoštevalo težkih razmer na območju pojavljanja velikih zveri in je takšna odločitev o višini odstrela predvsem za medveda kot v posmeh tamkajšnjim prebivalcem.

» ANDREJ ANDOLJŠEK

Vabljeni na 9. vseslovensko srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu

V nedeljo, 14. oktobra 2012, bo potekalo deveto vseslovensko srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu pri zavetniku slovenskih kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva Antonu Martinu Slomšku. Slogan letošnjega srečanja je »Kjer je Bog doma, tam se uživa sreča vsa«.

Več na strani 37

Dejavne območne enote KGZS

Na sejah vseh območnih enot so poudarili problematiko škode po divjadi, zvereh in zavarovanih vrstah živali.

Od 13. septembra do 3. oktobra 2012 so potekale seje vseh trinajstih svetov območnih enot Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS), na katerih so imenovali odbore izpostav KGZS ter določili elektorje in predloge za kandidata za člana Državnega sveta RS. Sezname imenovanih članov OI so objavljeni na internetni strani www.kgzs.si.

Vse območne enote KGZS so opozorile na izjemno velike škode tako po divjadi (jelenjad, srnjad, divji prašiči, vrane) kot po zvereh (medvedi, volkovi) in zavarovanih vrstah živali (krokarji), ki so iz leta v leto večje in stanje postaja vse bolj nevezdržno, zato so pozvale KGZS, da čim prej pristopi k reševanju te problematike in pozove pristojne državne organe, da končno ukrepajo.

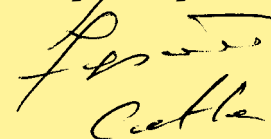
»Kmetje svoj davek za prekomerno število divjadi že dajejo, saj se le-te hranijo s pridelki, namenjenimi domačim živalim ali za prodajo (razrite njive, sadovnjaki, vinogradi, uničene bale, njive, travnikn ...), ostali davek pa naj prevzamejo tudi drugi državljani, predvsem naravovarstveniki, ki se borijo za tako številčno populacijo, ne dajo pa niti centa za njihovo prehrano!« je na eni izmed sej povedal zaskrbljen kmet.

» PETRA KLINER

15. oktober - svetovni dan kmetic

Vsem kmeticam, podeželskim ženam in dekletom voščim ob 15. oktobru, svetovnem dnevu kmetic. Na slovenskem podeželju so korenine slovenstva, kjer še veljajo tradicionalne vrednote in slovenska kultura. Spoštujemo vaše delo, vaš trud in prispevek k ohranjanju vrednot in dvigu kakovosti življenja na podeželju!

Cvetko Zupančič, predsednik

50 let sejma Agra, 50 let skupne kmetijske politike

Mednarodni kmetijsko-živilski sejem Agra v Gornji Radgoni je letos praznoval petdeset let. Sejem je potekal od 25. do 30. avgusta pod geslom Tradicionalno sveži!. Na njem se je predstavilo 1.720 razstavljalcev iz 32-ih držav. Sejem Agra je tudi tokrat postregel s številnimi posveti, okroglimi mizami, ocenjevanji in kulturnimi prireditvami, na katerih je sodelovala tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) je na letošnjem sejmu predstavljala projekt v okviru petdesetletnice skupne kmetijske politike. Obiskovalci so si lahko na razstavnem prostoru KGZS ogledali razstavo SKP – kakovost, varnost, blaginja, razvoj, poklepetali s kmetijskimi svetovalci in drugimi strokovnjaki ter se seznanili z aktualnimi temami, vezanimi na kmetijstvo in gozdarstvo.

Predsednik KGZS Cvetko Zupančič se je na slovesnosti ob odprtju dotaknil skupne kmetijske politike, ki tako kot sejem Agra letos praznuje petdeset let. Kot je povedal, se je vloga skupne kmetijske politike skozi čas spreminjala. »Tudi mi imamo sedaj priložnost, da naredimo analizo, kaj je naši državi, našemu kmetijstvu ta skupna politika prinesla, kaj nam prinaša prihodnost,« je izpostavil Zupančič in dodal, da moramo tudi v prihodnje upoštevati posebnosti slovenskega kmetijstva. O krizi v svetu in doma je povedal, da jo občutijo tudi kmetje. »Smo kar dovolj potrpežljivi, tudi nič posebnega ne pričakujemo, vendar pa želimo od te države, da nam vsaj ne jemlje, če nam že ne more dati. Se pravi, da tisto, kar imamo, ohranimo.« Kot je še dodal Zupančič, so kmetje le na ta na-

čin pripravljeni prispevati k reševanju krize.

SUŠA POVZROČILA ŠKODO TUDI V GOZDOVIH

Predsednik KGZS Cvetko Zupančič in direktor KGZS Igor Hrovatič sta se tretji dan sejma na razstavnem prostoru KGZS srečala z novinarji. Na srečanju sta spregovorila o suši, ki je močno prizadela slovenske kmete, in morebitni podražitvi hrane. O problematiki letošnje suše je predsednik KGZS Cvetko Zupančič povedal, da je KGZS pozvala občine, župane in civilno zaščito, da začnejo s popisom škode. »Srečali se bomo s težavo, da nekaterih županov, občin ne bo zanimal popis, ker je na določenih območjih manj škode. Mi bomo vztrajali, da se popis nadaljuje. Škode po suši je toliko, da je potrebno, da se ta temeljito popiše in da se

sproži postopek, iz katerega bo možno pridobiti sredstva iz fonda za naravne nesreče,« je poudaril Zupančič. Ob tem je povedal, da kmetijski svetovalci nudijo kmetom strokovne nasvete, kdaj in kako pospraviti pridelke, ki so prizadeti. Vse to pa z namenom, da se kljub suši doseže neka kakovost. Suša je, po besedah Zupančiča, zelo vplivala tudi na gozdove. »Na določenih območjih so se začeli sušiti tudi gozdovi. Največja nevarnost je predvsem pojav večje količine lubadarja. V tem primeru mora tudi javna gozdarska služba nastopiti in kmetom svetovati ter takoj zaukazati sečnjo tam, kjer se bo lubadar pojavil,« je opozoril Zupančič. O morebitni podražitvi žit je Zupančič povedal, da bodo leto občutili tudi kmetje. »Če bo prišlo do podražitev žit, se bo to poznalo tudi kmetom, vhodna

surovina se bo podražila. Tudi kmetje bomo morali ta strošek nadoknaditi. Mi vemo, da je pri trgovcih še toliko rezerve, da se hrana ne bi smela bistveno podražiti,« je izpostavil Zupančič. Igor Hrovatič pa je ob tem dodal, da napovedi podražitev ne izhajajo samo iz naslova zvišanja cen žita, pač pa je bolj izpostavljen povečan strošek energije in embalaže.

PRAŠIČEREJA POTREBUJE PRAVO VIZIJO

KGZS, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje ter Zveza društev rejcev prašičev Slovenije so 29. avgusta na sejmu Agra pripravili posvet Organiziranost prašičerejcev na avstrijskem Koroškem in ureditev hlevov za boljše počutje živali. Predavanje je pripravil Štefan Domej, predsednik Skupnosti južnokoroških kmetov.

Po posvetu je sledila še podelitev priznanj zglednim rejcam.

Kot je povedal Štefan Domej, imajo organizacije oziroma skupnosti prašičerejcev v Avstriji že štiridesetletno tradicijo. »Razvijale so se različno in na podlagi iniciativ kmetov tako na Koroškem kot tudi na Štajerskem ter, v Spodnji in Zgornji Avstriji,« je povedal Domej in dodal, da so danes vse te organizacije združene pod združenje avstrijskih prašičerejcev, ki letno pokri-

va 2 milijona pittancev in ima okrog 45 odstotkov tržnega deleža. To združenje je, po besedah Domeja, med drugim pogajalski partner pri oblikovanju tedenske cene za pujske in pittance. Domej je spregovoril tudi o rejskih trendih v Evropi, ki so po njegovem odvisni od potrošnikovih zahtev. »Večina potrošnikov ni več pripravljena podpirati živinoreje, ki ni prijazna do živali,« je povedal Domej. Ob tem je pojasnil, da se potrošniki in podjetja že sprašujejo o ustreznosti rej. Tu gre po besedah Domeja predvsem za razprave o pitanju na slami, pitanju z izpusti, o kastriranju pujskov in podobno. V nadaljevanju je predstavil še hleve za pittance, ki sledijo trendom živalim prijazne reje. Ob koncu predstavitve je opozoril, da je Slovenija preveč birokratizirana in da nujno potrebuje pravo vizijo prašičereje. Domej je še povedal, da bi Slovenija morala več delati na prepoznavnosti mesa in da bi lahko razvili znamko slovenskega prašiča.

Po posvetu je sledila še podelitev priznanj zglednim rejam. Minister Bogovič je v nagovoru izpostavil, da slovensko kmetijstvo v Evropi nikoli ne bo slovelo po količinah, smo pa, tako Bogovič, že dokazali, da smo zelo prodorni na področju

Certifikate je prejelo 82 kandidatov in kandidatk.

kakovosti. Cvetko Zupančič, predsednik KGZS, je poudaril, da je treba najti vzode, ki bodo slovenskemu prašičerejcu dali svetlo luč. Ob tem je dodal, da bodo tudi službe v okviru zbornice prispevale k izboljšanju stanja na področju prašičereje.

Zlato priznanje za rejo plemenskih prašičev na vzrejnem središču je prejel Alojz Varga iz Tišine, srebrno Matija Galunder iz Veržeja, bronasto pa Danijela Gojšek iz Hajdine. Priznanje je prejel še Franc Kacijan iz Pragerskega.

Zlato priznanje v kategoriji reje plemenskih prašičev na vzorčni kmetiji je prejela Vesna Rola iz Lenarta, srebrno Štefan Brumec iz Slovenske Bistrice, bronasto pa Slavko Sapač iz Puconcev. Priznanje za to kategorijo so prijeli še: Miran Podlesnik iz Zgornje Polskave, Danijel Kuri iz Cerkvenjaka, Franc Deržič iz Jesenic na Dolenjskem, Pavla Slavič iz Sv. Jurija ob Ščavnici, Aleš Vaupotič iz Ljutomera in Marjan Hameršak iz Markovcev pri Ptujju.

V kategoriji reje krškopoljskega prašiča je zlato priznanje prejela Elizabeta Ložar iz Leskovca pri Krškem, srebrno priznanje je prejel Franc Ivanšek iz Cerkelj ob Krki, bronasto pa Rafael Pirš iz Laz v Tuhinju.

KGZS PODELILA 82 CERTIFIKATOV NPK

Certifikate s področja predelave mesa, mleka in sadja ter izdelave kruha, potic, peciva in testenin na tradicionalen način ter vinogradništva in živinoreje je na sejmu Agra pridobilo novih 82 kandidatov in kandidatk. Prejemnikom le-teh se s tem odpira možnost razvoja lastnih kmetij oziroma zaposlitve drugod. Certificate je podelil vodja Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo pri KGZS mag. Miran Naglič. Certifikat nacionalne poklicne kvalifikacije dokazuje usposobljenost za opravljanje poklica, kar je v času gospodarske krize izjemnega pomena, saj uporabno znanje predstavlja priložnost in dodano vrednost. KGZS, katere osnovni cilji dela so usmerjeni v skrb za ohranjanje in razvoj kmetijstva, je pobaščena za izvajanje postopkov preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Od leta 2003 je KGZS podelila že 2035 certifikatov.

17. AKCIJA S KMETIJE ZA VAS

KGZS in Časopisno-založniška družba Kmečki glas sta 29. avgusta na zaključku 17. nagrajne akcije S kmetije za Vas podelili priznanja in nagrade sodelujočim kmetijam. Podelitev je že tradicionalno potekala na

sejmu Agra v Gornji Radgoni. »Jubilejno Agro smo poimenovali Tradicionalno sveži!, kar se odlično poda k tej prirreditvi. Če hočemo kaj iz tradicije in to sveže, potem moramo to dobiti s Kmetije za Vas,« je na podelitvi povedal direktor Pomurskega sejma Janez Erjavec. Kmetijsko gozdarska zbornica ima v tem času nalogo pomagati tako pri svetovanju kot tudi pri lažji prodaji pridelkov in izdelkov slovenskih kmetij, je povedal predsednik KGZS Cvetko Zupančič. »Včasih je manjša proizvodnja boljše in hitreje prodana kot večja, saj ima svojo kakovost, ki je z množično proizvodnjo ne moremo doseči,« je še izpostavil Zupančič. »V tem času, ko relativno malo stvari v Sloveniji teče tako, kot bi bilo treba, je prav in je treba izpostaviti to skupno akcijo,« je povedal direktor ČZD Kmečki glas Peter Zadel. Opozoril je na pomen neposredne prodaje na kmetijah. Kot je povedal Zadel, je pomembno, da kmetje, nosilci kmetijskih gospodarstev in dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, najdejo pot do potrošnikov.

Akcija S kmetije za Vas v organizaciji KGZS in ČZD Kmečki glas poudarja uspešno promocijo in domiselnost pri trženju kmetijskih pridelkov, izdelkov in storitev na kmetiji. Organizirana je z namenom

V letošnji akciji S kmetije za Vas je sodelovalo 11 kmetij.

vzpodbijanja boljše in uspešnejše prodaje pridelkov in izdelkov s kmetij. V letošnji akciji je sodelovalo 11 izjemnih kmetij. Člani ocenjevalne komisije – Jožica Rozman, KGZS, Barbara Remec, Kmečki glas, dr. Vladimir Korošec, direktor Šolskega centra Ptuj, Stane Leskovar, specialist za agrarno ekonomiko na KGZS – Zavodu Ptuj – so ocenjevali predvsem iznajdljivost in izvirnost kmetij pri prodaji. Obiskali so vsako izmed sodelujočih kmetij. Med drugim so ocenjevali nastop in predstavitev ponudnika, prijaznost in komunikacijo, urejenost dostopa do kmetije, označenost dostopa ter ponudbe, celostno podobo kmetij, način neposredne prodaje, prepoznavnost in embalažo.

Prvo nagrado v akciji S kmetije za Vas je prejela kmetija Inglič iz Poljanske doline, drugo kmetija Zlate iz Mavčič, tretjo pa kmetija Ferlič iz Zvodna pri Celju. Posebno nagrado za podjetnost na kmetiji sta prejeli kmetija Grobelnik iz Sevnice in kmetija Homar iz Lukovice.

Priznanja so prejele še kmetija Biščak iz Buj v Brkinih, kmetija Fečur iz Logatca, kmetija Kastelic iz Novega mesta, kme-

tija Čelofiga iz Spodnjih Jablan, kmetija Fleisinger iz Spodnjih Ivanjcev ter kmetija Gogala iz Begunj na Gorenjskem.

SOCIALNO PODJETNIŠTVO – PRILOŽNOST ZA MLADE KMETE

KGZS in Zveza slovenske podeželske mladine (ZSPM) sta drugi dan sejma pripravili okroglo mizo na temo **socialnega podjetništva v kmetijstvu**. Zakon o socialnem podjetništvu je v veljavi od 1. januarja letos. Gre za novi zakon, ki se v Sloveniji do sedaj ni izvajal. Okrogla miza je bila organizi-

rana z namenom, da tudi mladi spoznajo pojem socialnega podjetništva in da se tudi sami vključijo v to, javnosti še ne dovolj poznano obliko poslovanja in zaposlovanja. Po mnenju organizatorjev socialno podjetništvo odpira nove priložnosti tudi za mlade podeželane in podeželanke.

Kot je povedala voditeljica okrogle mize **Andreja Krt-Stopar** s KGZS, zakon o socialnem podjetništvu določa dva načina izvajanja te dejavnosti, in sicer kot izvajanje proizvodne dejavnosti in storitev, ki ne izkrivljajo konkurence, ter kot

izvajanje dejavnosti posebnih pogojev zaposlovanja – ranljive skupine na trgu dela.

Rok Sedminek, podpredsednik EU združenja mladih kmetov in predsednik komisije za mlade kmete pri ZSPM, vidi v socialnem podjetništvu mnogo priložnosti za mlade kmete in kmetice. Kot je povedal, je ta novost dobrodošla, saj je slovensko kmetijstvo preveč vpeto v tradicionalno proizvodnjo hrane. Opozoril je, da mladi niso dovolj samozavestni in da jim primanjkuje ciljnih izzivov. To pa bi se lahko izboljšalo, tako Sedminek, če bi imeli primere dobrih praks in mentorje, ki bi usmerjali mlade na podeželju.

Branko Ravnik, državni sekretar na Ministrstvu za kmetijstvo in okolje, je povedal, da število zaposlenih v kmetijstvu pada. Ob tem se je vprašal, ali na področju kmetijstva najdemo dejavnosti, ki bodo vzporedno s kmetijsko dejavnostjo spodbujale nastajanje novih delovnih mest. »Na področju kmetijstva samega se bodo dogajala notranja prestrukturiranja, posamezne kmetije bodo rasle in mogoče tudi zaposlovanje, ven-

O socialnem podjetništvu v kmetijstvu so spregovorili: Rok Sedminek, Cvetko Zupančič, Andreja Krt-Stopar in Branko Ravnik.

dar bo generalni trend verjetno šel v smeri zmanjševanja delovne moči,« je povedal Ravnik. Glede socialnega podjetništva je opozoril, da ne more biti napredka, če ne postavimo jasnih ciljev in pri tem ne usmerimo vseh služb, ki lahko kakorkoli pripomorejo k razvoju te oblike poslovanja in zaposlovanja, v izvajanje potrebnih dejavnosti.

Predsednik KGZS **Cvetko Zupančič** je opozoril na birokratske ovire in dolgo dobro za pridobitev dokumentacije za izvajanje določenih del. »Če je socialno podjetništvo naša želja, naša strategija, če to hočemo imeti, potem cilj ni daleč,« je poudaril Zupančič in dodal, da socialno podjetništvo ne bo zaživelo, če ne bo imelo lokalne in državne podpore.

Okrogla miza se je zaključila s predlogom Branka Ravnika, da ZSPM, KGZS in MKO pripravijo predlog pilotnega projekta za oblikovanje t. i. mobilne skupine za razvoj socialnega podjetništva na področju kmetijstva in gozdarstva.

CERTIFICIRANJE GOZDOV ZA LAŽJO PRODAJO LESA

KGZS je 26. avgusta na sejmu Agra v Gornji Radgoni pripravila posvet Certifikacija gozdov in zeleno javno naročanje. Mihael Koprivnikar s KGZS in Veronika Valentar z Inštituta KON-CERT sta spregovorila o nujnosti certificiranja gozdov. Ob tem sta izpostavila, da je certifikat, ki zagotavlja kontroliran izvor surovin iz trajnostno gospodarjenih gozdov, najboljša izbira za zadoščanje minimalnih okoljskih zahtev glede na uredbo o zelenih javnih naročilih v Sloveniji kot tudi v tujini.

Kot je povedal Mihael Koprivnikar, obstajata v sve-

tu dve glavni organizaciji, ki vzpodbujata trajnostno gospodarjenje z gozdovi prek certifikacije. To sta FSC in PEFC. V FSC certifikacijo je vključenih 162 milijonov hektarjev gozdov, v PEFC pa kar 242 milijonov hektarjev. »KGZS je pristopila v proces PEFC certifikacije zasebnih gozdov z namenom omogočiti nemoteno prodajo lesa iz

pri prodaji lesa v tujino. Vedno več držav namreč zahteva potrdila, da prihaja les iz trajnostno gospodarjenih gozdov. »Slovenski gozdovi so vzorno sonaravno gospodarjeni. Prav je, da to potrdimo tudi z mednarodnimi certifikati,« je povedal Koprivnikar. Vlada je lani konec leta izdala uredbo o zelenem javnem naročanju, ki dolo-

Na razmah certifikacije bo, po Koprivnikarjevih besedah, poleg zahtev trga vplivala tudi Uredba EU št. 995/2010, ki določa obveznosti gospodarskih subjektov, ki dajejo na trg les in lesne proizvode. Le-ta bo začela veljati z marcem 2013. Kmetje in podjetja bodo morali zagotoviti, da njihov les prihaja iz legalno posekanega lesa.

Obiskovalci sejma Agra so si lahko na razstavnem prostoru KGZS ogledali tudi razstavo SKP – kakovost, varnost, blaginja, razvoj.

slovenskih gozdov,« je pojasnil Koprivnikar. V procesu regijske certifikacije zasebnih gozdov, ki ga vodi KGZS, bo po besedah Koprivnikarja prvih nekaj sto lastnikov zasebnih gozdov pridobilo pravico do prodaje PEFC certificiranega lesa jeseni letos.

Na vprašanje, zakaj je potreba po certifikaciji gozdov postala nujna, je Koprivnikar odgovoril, da potrošniki vedno pogosteje zahtevajo les iz trajnostno gospodarjenega gozda. Lastniki gozdov oziroma podjetja imajo vedno večje težave

ča minimalne obvezne okoljske zahteve, priporočila za doseganje višjih okoljskih standardov, način vključevanja okoljskih zahtev v postopke javnega naročanja in način dokazovanja, da ponudnik oziroma blago, storitev ali gradnja izpolnjuje okoljske zahteve. Kot je pojasnil Koprivnikar, morajo imeti izdelki na osnovi lesa dokaz o legalni sečnji. Po njegovem mnenju je eden izmed načinov najustrežnejših načinov dokazovanja legalnosti sečnje prav potrdilo FSC ali PEFC zadnjega v skrbniški verigi lesa.

ZMANJŠAJMO PORABO GORIVA ZA 20 ODSOTKOV

Na sejmu Agra v Gornji Radgoni je 27. avgusta potekala novinarska konferenca »Zmanjšajmo porabo goriva v kmetijstvu in gozdarstvu« v organizaciji KGZS in Kmetijskega inštituta Slovenije (KIS), Oddelka za kmetijsko tehniko. KGZS in KIS sodelujeta v projektu Efficient 20, katerega cilj je usmerjen v zmanjšanje porabe goriva za pogon kmetijske in gozdarske mehanizacije za 20 odstotkov do leta 2020.

Mag. Tomaž Poje s KIS-a

je uvodoma predstavil projekt Efficient 20. Kot je povedal, gre za evropski projekt, ki poteka v okviru programa Inteligentna energija in se zavzema za zmanjšanje porabe goriva pri kmetijskih in gozdarskih delih. V projekt je, po besedah Pojeta, povezanih 12 partnerjev iz devetih držav. Partnerji, slovenska partnerja sta KGZS in KIS, Oddelek za kmetijsko tehniko, želijo spodbuditi kmete in gozdarje k varčnejši porabi goriva. S tem pa naj bi, tako Poje, prispevali k realizaciji z evropsko direktivo 2009/28/EC zastavljenih ciljev ter pripomogli k večji gospodarnosti kmetij.

»V projekt Efficient 20 je vključenih 44 pilotnih skupin oziroma 103 kmetijska gospodarstva ali 198 članov. Do danes je v podatkovni bazi izmerjena poraba goriva za 871 delovnih operacij. V Sloveniji imamo dve pilotni skupini s skupno dvanajstimi člani,« je pojasnil Poje. Po Popisu kmetijstva iz leta 2010 imamo v Sloveniji 101.756 traktorjev. Nekateri, tako Poje, ocenjujejo, da jih je celo tja do 120 oz. 130 tisoč. »Ob vedno ostrejših ekonomskih razmerah na kmetijah pa varčevanje z gorivom pri delu v kmetijstvu in gozdarstvu lahko poleg ekonomskih prednosti prinaša tudi okoljske prednosti, saj manjša poraba goriva povzroča tudi manjši okoljski odtis,« je povedal Poje. KIS in KGZS sta v okviru projekta, po besedah Pojeta, izvedla številne delavnice, s katerimi skušata kmete osvestiti o pomenu pravilne uporabe kmetijske mehanizacije. Poje je tako izpostavil, da lahko kmetje ob pravilni tehniki vožnje, vzdrževanju, ustreznih obtežitvi mehanizacije, skladiščenju in ravnanju z gorivom, pravilnim tlakom v pnevmatikah in z ustre-

znimi priključki precej prihranijo pri porabi goriva. »S tem pa se posledično zmanjšajo tudi stroški,« je zaključil Poje.

SLOVENIJA IMA SREDNJE RAZVITO EKOLOŠKO KMETIJSTVO

KGZS je zadnji dan mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma v Gornji Radgoni pripravila posvet **Preusmerjanje kmetij v ekološko kmetovanje**. Stanje ekološkega kmetijstva v Sloveniji, Akcijski načrt ekološkega kmetijstva (ANEK) v Sloveniji do leta 2015 in pomen kakovostne preusmeritve je predstavil dr. Janko Rode s KGZS. O zahtevah, predpisih in postopku prijave za ekološko kmetovanje je spregovoril Jože Rantaša z Inštituta KON-CERT. Mitja Zupančič, specialist za ekološko kmetovanje, je predstavil praktični primer izvedbe preusmeritve. Ekološki kmet Boris Uranjek pa je predstavil svojo uspešno ekološko kmetijo Pri Baronu.

»Preusmeritev je kritična faza pri prehodu v ekološko kmetovanje, saj kmet spremeni način gospodarjenja in šele tretje leto lahko pridelke proda kot ekološke. Povečano finančno breme preusmeritve je priznalo tudi Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, ki je z letom 2012 zvišalo plačila za ukrep ekološko kmetijstvo za čas preusmeritve,« je povedal dr. Rode. Po besedah Rodeta je v Sloveniji 6,8 odstotkov vseh kmetijskih zemljišč v uporabi pod ekološko kontrolo. Evropsko povprečje pa znaša 5,5 odstotka. V letu 2011 smo imeli, kot je pojasnil Rode, 3,1 odstotek kmetij v ekološki kontroli, kar nas po deležu ekološkega kmetovanja uvršča v zgornjo polovico držav Evropske unije. »Ekološko kme-

O preusmerjanju kmetij v ekološko kmetovanje so spregovorili (iz leve proti desni): Jože Rantaša, Boris Uranjek, Mitja Zupančič in dr. Janko Rode.

tijstvo v Sloveniji je v evropskem merilu srednje razvito ekološko kmetijstvo s prevladujočim travinjem,« je povedal Rode. V nadaljevanju je predstavil cilje Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva (ANEK) v Sloveniji do leta 2015. Cilj ANEK-a do leta 2015 je zvišanje deleža ekoloških kmetij na 15 odstotkov ter deleža kmetijskih zemljišč pod ekološko kontrolo na 20 odstotkov. To po besedah Rodeta verjetno ne bo možno, vendar se morajo, tako Rode, še naprej truditi v smeri zvišanja deleža ekološke pridelave tudi v smislu prilagoditve strokovne službe za svetovanje.

Jože Rantaša je predstavil glavne zahteve ekološkega kmetovanja za rastlinsko pridelavo in živinorejo. Kot je povedal, največjo težavo pri ekološkem kmetovanju predstavljajo škodljivci in bolezni ter pri živinoreji preureditve hlevov. Hlevi morajo imeti, tako Rantaša, med drugim zagotovljen tudi izpust.

Mitja Zupančič je opozoril, da imajo kmetje, preden se odločijo za preusmeritev, pogostokrat napačno predstavlo, kaj je ekološko kmetovanje, kaj se sme in kaj ne. Po njegovem je nujno,

da se kmetje pred odločitvijo za ekološko kmetovanje posvetujejo s kmetijsko svetovalno službo, ki jim poda pravilne informacije. »Vemo, da imamo 80 odstotkov OMD območij, kjer je že tako omejena kmetijska dejavnost, potem pa so še hribovske in strme kmetije, gorsko-višinske kmetije, ki so dejansko že zelo blizu ekološkim,« je povedal Zupančič. Te kmetije, po besedah Zupančiča, ne potrebujejo veliko svetovanja. Je pa izpostavil, da je pri ekološkem kmetovanju včasih problematično vodenje evidenc.

Boris Uranjek je predstavil svojo ekološko kmetijo Pri Baronu. Na kmetiji, ki obsega 8,5 ha obdelovalnih površin in 6,5 ha gozda, imajo registriranih kar 18 dopolnilnih dejavnosti. Kmetija je usmerjena v živinorejo, sadjarstvo, turizem in predelavo ekoloških proizvodov. Kot je povedal Uranjek, je njihova kmetija odprta tudi za šole, vrtce in druge obiskovalce.

»JERICA POTOČNIK

Kramljanje, tržni dan, prijetno vzdušje ob hrani, vinu in glasbi

S septembrsko prireditvijo v Mariboru se je uspešno zaključil letošnji niz prireditev Podeželje v mestu.

S septembrskim prireditvama v Ljubljani in Mariboru smo letos zaključili sklop prireditev Podeželje v mestu, katerih namen je promocija kmetijstva in lokalne pridelave ter pospeševanje neposredne prodaje.

SKP. Tako smo se vsi sodelujoči na prireditvah Podeželje v mestu trudili obiskovalcem odkrivati skrivnosti razvoja skupne kmetijske politike.

Letošnje prireditve so bile dobro obiskane in večina sodelujočih kmetij je izkoristi-

Andrej Kovačič pravi, da se po vsaki prireditvi Podeželje v mestu najde kdo, ki ga kasneje pokliče in postane dobra stranka.

čez čas, ko te kdo pokliče. Še po vsaki prireditvi se najde kdo, ki me kasneje pokliče in postane dobra stranka,« je na zadnji prireditvi v Mariboru povedal Andrej Kovačič, ki je obiskovalce navdušil z jabolki, jabolčnim sokom in krljji. Z ženo in dvema otrokoma obdeluje šestnajsthektarsko kmetijo. Dodal

je še, da so Podeželja v mestu dobro organizirana, odziv ljudi velik, prireditve dobro promovirane, obiskujejo jih ljudje, ki cenijo in iščejo domače. Glede stanja v kmetijstvu in kmetijske politike Andrej pravi: »Bogati verjetno ne bomo, najslabše pa tudi ni. Glede skupne kmetijske politike zdaj vem, da je. Je pa neroden čas za njeno komentiranje, ker je krizno obdobje. Mislim, da bo tisti, ki bo delal, preživel. Še vedno bodo ljudje, ki bodo iskali domače, in za tisto bodo pripravljeni odšteti kak cent več. Če bomo le čakali politike, se bomo načakali. Moramo kar sami kaj narediti.«

Zadovoljna s prodajo v Mariboru je bila tudi Darinka Čuček z Lenarta, ki je na stojnici ponujala domače pecivo. »Danes je bila prodaja odlična. Vse se je prodalo. Rada sodelujem na Podeželju v mestu, ker tako pridobim nove stranke.« Dodala je še, da se je prav zaradi sodelovanja na Podeželjih

Otroci so navdušeni nad Mukcem, maskoto projekta Skupna kmetijska politika – kakovost varnost, blaginja, razvoj.

Dodana vsebina letošnjih podeželij je bila predstavitev skupne kmetijske politike (SKP) in obeležitev petdesetih let njenega delovanja. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije namreč v okviru projekta Skupna kmetijska politika – kakovost, varnost, blaginja, razvoj v letu 2012 prek različnih dogodkov izvaja promocijo

la možnost mreženja pridelovalcev, potrošnikov, trgovcev in predstavnikov medijev. Zanimljivo ni niti dejstvo, da so se odlični pridelki in izdelki izvrstno prodajali.

»Podeželja v mestu so za kmetije, ki prodajamo neposredno, nadvse dobrodošla. Danes je bila prodaja odlična, vendar tisto pravo se pokaže šele

Anja in Katja Babič sta prepričani, da svet stoji na mladih, zato je treba mlad kader vključiti v delo družinske kmetije.

PODEŽELJE
V MESTU
KGZS

50 LET
skupne kmetijske politike
Pripravljeni na prihodnost

Sofinancira Evropska unija,
Generalni direktorat za kmetijstvo
in razvoj podeželja.

REPORTAŽE

v mestu dodatno seznanila s pomenom skupne kmetijske politike.

Po podatkih je kar dve tretjini kmetov v Evropski uniji starejših o 55 let. Cilj reforme skupne kmetijske politike je tudi pomoč mlajši generaciji, da se vključi v kmetijski sektor. Na stojnici kmetije Babič iz Lovrenca na Dravskem polju sta Mariborčanom mesne izdelke predstavljali sestri **Anja in Katja** – osnovnošolka in srednješolka. Nadomeščali sta svoje starše in smejoči povedali: »Svet stoji na mladih, zato je treba mlad kader vključiti v delo družinskega podjetja oziroma družinske kmetije. To je nujno, da kmetija deluje in se razvija. Radi pridemo na Podeželja v mestu. Na prireditvah dobimo nove stranke in tako širimo trg. Živimo na kmetiji, ki prideluje vse, od žita do mesa. Ukvarjamo se z rejo prašičev. Brez dopolnilne dejavnosti predelave mesa na kmetiji bi šlo težko. Treba se je znajti, delati, pa gre.«

Z mladostjo in navdušeno predstavitvijo ekoloških izdelkov, ponujenih v lično porisanih kozarčkih, je očarala tudi **Katarina Očko**. »Na Podeželju v mestu rada sodelujem zaradi promocije kmetije. S tem, ko se

pojavimo na stojnici, damo možnost ljudem, da vidijo in okusijo naše izdelke. In veliko se jih kasneje vrača. Stranke nas pokličejo, kar je dobro. Smo ekološka kmetija. Usmerili smo se v pridelavo zelenjave. Registrirano imamo predelave sokov in marmelade,« pravi Katarina in dodaja: »Če jaz dobro jem, zakaj ne bi še drugi!«

V okviru posamezne prireditve Podeželje v mestu se odvija kulinarčna zgodba, vezana na letni čas, podeželsko kulturno in kulinarčno tradicijo. V Mariboru so zgodbo tradicije, kulinarike in kulture pletli in z njo navdušili člani Kulturnega etnološkega turističnega športnega društva Alojzij Mihelčič iz Harij. Njihova vsestranska skupina Brštulin banda je prepevala stare ljudske pesmi v narečni govorici ob spremljavi frajtonarice, starih kmečkih orodij in gospodinjskih pripomočkov. V kotliču na odprtem ognju so kuhali ždrec. Jed, ki se pripravi iz harijskega krompirja in buče ter zabeli s popečenim pršutom, je bila več kot odlična.

»Iskrena hvala za povabilo in da ste nam omogočili, da smo lahko sodelovali na tako pomembnem dogodku in tako

Člani kulturnega etnološkega turističnega športnega društva Alojzij Mihelčič iz Harij so v vlogi ljudskih pevcev in godcev pod vodstvom izjemne Alenke Penko očarali Maribor. Očarala je tudi Alenka.

prestižni prireditvi,« je povedala izjemna **Alenka Penko**, ki skupino vodi in navdihuje. Kmetje tradicionalno predstavljajo osrednji del življenja na

podeželju in pomembno prispevajo k lokalnemu gospodarstvu. O pomenu društev in vlogi Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije pri razvoju je svoje mnenje povedala predsednica društva Alenka: »Slovenija je ena pikica v Evropski uniji. Koliko nas je? Kako ohranjamo svojo narodno identiteto? Se dovolj zavedamo, da če se ne bomo prav preklemansko trudili, bodo naš jezik, naše navade in identiteta izbrisani z zemljevida Evropske unije. Menim, da prav s podeželskimi društvi, ki ohranjajo navade, običaje in negujejo narečno govorico, skrbimo, da ne bo temu tako! Tudi do kmečkih orodij in pripomočkov se je prav na račun podeželskih društev odnos spremenil. Včasih smo jih z veseljem lučali na smetišče, sedaj pa smo ponosni, če nam je uspelo kaj ohraniti. In

Katarina Očko rada dobro je in je vesela, da lahko svoje ekološke izdelke ponudi vsem, ki iščejo dobro.

Zdaj je čas, da postanete sam svoj gospodar
z mesečnimi prihodki iz lastne elektrarne!

s o n c e

SONCE energija d.o.o.
Šmartinska cesta 130
1000 Ljubljana

t: +386 59 03 23 40
f: +386 59 03 23 50
e: info@sonce.com

www.sonce.com

REPORTAŽE

Predsednik OE KGZS Postojna Tonio Janežič je županu Maribora Francu Kanglerju predstavil tipično primorsko jed ždroc, ki so jo skuhalo vaščani Harij.

prav tu se je Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije odlično izkazala in odigrala svojo vlogo. Koliko društev se je ustanovilo prav zaradi dela zbornice, nekatera neposredno, druga pa posredno, ker so ljudje videli nekje zgled, da se nekaj dogaja.»

Ob zaključku letošnjih prireditev se v imenu Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in vseh, ki sodelujemo pri pripravi prireditev Podeželje v mestu,

zahvaljujemo vsem, ki ste s svojim sodelovanjem doprinesli k prijetnemu vzdušju na mestnih trgih. Obenem hvala za razumevanje, ker zaradi omejenega števila stojnic ni bilo vedno možno sodelovanje vseh prijavljenih kmetij. Veselimo se našega ponovnega sodelovanja na prireditvah Podeželje v mestu v letu 2013.

» TATJANA VRBOŠEK

Skupina ljudskih pevcev in godcev iz Harij, ki jo je užitek poslušati.

UGODNOSTI V OKTOBRU

NEW HOLLAND AGRICULTURE

TD4030F
(57 kW / 78 KM)
Z LOKOM OD **22.410€**
S KABINO OD **26.270€**
Darilo: material za prvi servis

T3040
(40 kW / 54 KM)
ZA **25.920€**
Doplačilo 10€ za klimatsko napravo

T4030 Deluxe
(55 kW / 75 KM)
OD **32.190€**
Doplačilo 10€ za 30" pnevmatike

T4.65
(48 kW / 65 KM)
OD **29.990€**
Darilo: material za prvi servis

T5060
(78kW/106KM)
OD **39.990€**
Doplačilo 20€ za prednjo dvigalko in priključno gred. (Ne velja za model T5060 Delta)

DDV JE VKLJUČEN V CENO. FOTOGRAFIJE SO SIMBOLIČNE

ITRO ITRO, d.o.o., PE Štore
Tel.: (03) 780 57 12, 780 57 14

Več informacij pri pooblaščenih zastopnikih ali na www.newholland.si

Obdavčitev kmetijske in gozdarske dejavnosti z dohodnino

Predstavljamo novosti na področju obdavčitve v kmetijstvu, ki se nam obetajo.

Od leta 2004 so na področju obdavčevanja kmetijske in gozdarske dejavnosti spremembe edina stalnica. Najpogosteje so se spremembe Zakona o dohodnini nanašale na obdavčevanje plačil za ukrepe kmetijske politike. Z letom 2013 se obetajo spremembe pri ugotavljanju davčne osnove na podlagi normiranih odhodkov. Izvajanje novosti, ki najbolj buri duhove: petletno obvezno vodenje računovodstva oziroma vodenje evidenc za davčne namene v primerih, ko katastrski dohodek in obdavčljiva plačila za ukrepe kmetijske politike presežejo 7.500 evrov, pa je predstavljeno na 1. januar 2014.

KAKO SO V ZAKONU O DOHODNINI (ZDOH-2) OPREDELJENI NEKATERI KLJUČNI POJMI?

Osnovna kmetijska in osnovna gozdarska dejavnost

Kot osnovna kmetijska in osnovna gozdarska dejavnost šteje pridelava, ki je v celoti ali pretežno vezana na uporabo kmetijskih in gozdnih zemljišč ter je ustrezno evidentirana v zemljiškem katastru. Poenostavljeno bi lahko rekli, da je osnovna dejavnost tista, ki je lahko obdavčena pavšalno, na podlagi katastrskega dohodka. Na podlagi katastrskega dohodka ne more biti obdavčena pridelava sadik sadnega, gozdnega in okrasnega drevja in grmičevja, pridelava sa-

dik vinske trte in sadik hmelja, pridelava okrasnih rastlin ter intenzivna pridelava vrtnin in zelišč. Prav tako na podlagi katastrskega dohodka ne more biti obdavčena reja živali na pretežno kupljeni krmi ter dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Kot osnovna kmetijska dejavnost pa šteje čebelarstvo, če so panji evidentirani v registru čebelnjakov.

Zavezanci za dohodnino iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti

Zavezanci so člani kmečkega gospodinjstva, ki so na dan 30. junija leta, za katero se dohodek ugotavlja, vpisani v zemljiški knjigi oziroma zemljiškem katastru kot lastniki, zakupniki ali imetniki pravice uporabe kmetijskega ali gozdnega zemljišča na podlagi drugega pravnega naslova. Poleg članov kmečkega gospodinjstva, ki jim je pripisan katastrski dohodek, so zavezanci tudi osebe, ki so jim izplačana sredstva za ukrepe kmetijske politike. Zavezanci so tudi lastniki ali uporabniki čebeljih panjev. Kmečko gospodinjstvo je skupnost ene ali več fizičnih oseb, ki niso najeta delovna sila, imajo na dan 30. junija v davčnem letu skupno stalno ali začasno prebivališče in so prijavljene kot eno gospodinjstvo. Gospodinjstvo je obravnavano kot kmečko, če skupni dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti znaša najmanj 200 evrov. V Sloveniji

na skoraj 350.000 naslovih živijo gospodinjstva, katerih člani imajo katastrski dohodek, zavezancev za plačilo dohodnine pa je približno 95.000.

S spremembo Zakona o dohodnini (ZDoh-2L), ki jo je 4. oktobra 2012 sprejela vlada, se ekonomska enota širi na člane vseh gospodinjstev na istem naslovu ter na člane kmetije, ki so prijavljeni v registru kmetijskih gospodarstev.

Kaj se všteva v dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti?

Davčna osnova članov kmečkega gospodinjstva, zavezancev za dohodnino iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, so sledeči dohodki:

- katastrski dohodek,

- dvakratnik katastrskega dohodka za tiste površine, iz katerih se grozdje predela v vino, za oljke, ki se predelajo v oljčno olje pa v višini katastrskega dohodka za plantažni sadovnjak 5. katastrskega razreda v katastrskem okraju Gorica (ker predpisi o ugotavljanju katastrskega dohodka ne predvidevajo proizvodnje vina in oljčnega olja, je taka rešitev zapisana v ZDoh-2i),
- pavšalna ocena dohodkov na čebelji panj,
- obdavčljiva plačila za ukrepe kmetijske politike in druga plačila z naslova državnih pomoči, in sicer v letu 2012 (in na podlagi predloga ZDoh-2K tudi še v letu 2013) v 50-odstotnem deležu.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) si je prizadevala za izvetje vseh plačil za ukrepe kmetijske politike iz obdavčitve. Zakonodajalec je iz obdavčitve izvzel okoljska plačila, plačila za območja z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo ter investicijske podpore. Obdavčljiva so neposredna plačila (plačilne pravice in živalske premije) ter sredstva za nekatere ukrepe 1. osi Programa razvoja podeželja 2007–2013 ter nekatere pomoči po pravilih de *minimis*.

Komu se pripišejo dohodki iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti?

Katastrski dohodek in pavšalni dohodek za proizvodnjo vina in oljčnega olja se posameznemu zavezancu pripiše za zemljišča, ki jih ima v lasti oziroma pravico uporabljati. Pavšalna davčna osnova za panj se pripiše uporabniku panja. Davčna osnova od plačil za ukrepe kmetijske politike in državnih pomoči se pripiše članom kmečkega gospodinjstva v sorazmernem deležu glede na skupno število zavezancev v kmečkem gospodinjstvu.

MED KATERIMI MOŽNOSTI ZA UGOTAVLJANJE DAVČNE OSNOVE LAHKO IZBIRAJO ZAVEZANCI ZA DOHODNINO?

Velika večina naših kmetij ohranja pavšalno pripisovanje dohodkov iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti po sistemu katastrskega dohodka, ki se mu pripišejo še zgoraj naštetih dohodki od pridelave vina, oljčnega olja, čebeljih panjev ter obdavčljiva plačila za ukrepe kmetijske politike. Za večino kmetij je ta način naj-

ugodnejši, predvsem pa najbolj enostaven.

Kmetije se lahko odločijo za ugotavljanje davčne osnove na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov. Na tem področju sprememba Zakona o dohodnini (ZDoh-2L) prinaša številne spremembe. Lahko pa se odločijo tudi za ugotavljanje davčne osnove na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov (pod določenimi pogoji lahko vodijo enostavno, sicer pa dvostavno računovodstvo). V primeru vođenja računovodstva oziroma evidenc za davčne namene morajo člani kmečkega gospodinjstva enega od zavezancev za dohodnino od dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti določiti kot zavezanca za celotno kmetijsko in gozdarsko dejavnost v okviru kmečkega gospodinjstva, oziroma če se v okviru kmečkega gospodinjstva opravlja tudi druga kmetijska ali dopolnilna dejavnost, tudi kot zavezanca za celotno kmetijsko in dopolnilno dejavnost. Način ugotavljanja davčne osnove morajo priglasiti pri davčnem organu in se zavezati,

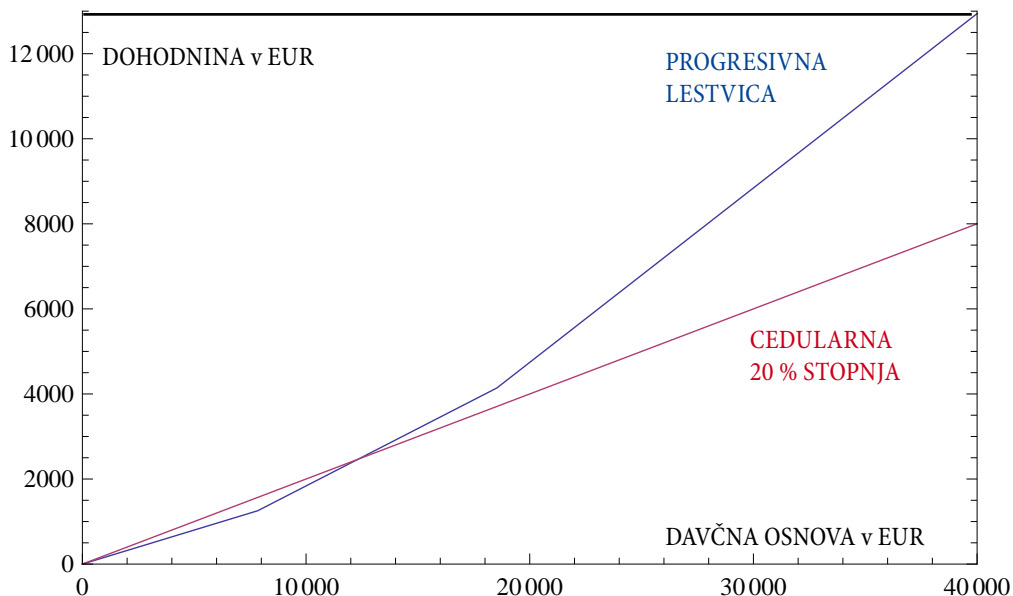
da bodo davčno osnovo na tak način ugotavljali najmanj pet davčnih let. V primeru ugotavljanja davčne osnove na podlagi dejanskih dohodkov ali normiranih odhodkov se celoten dohodek pripiše izbranemu nosilcu.

KAJ SE VŠTEVA MED DOHODKE PRI RAZLIČNIH NAČINIH UGOTAVLJANJA DAVČNE OSNOVE?

Kateri dohodki se v davčno osnovo štejejo zavezancem za dohodnino, ki so obdavčeni po sistemu katastrskega dohodka, smo že pojasnili. Plačila za območja z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo in okoljska plačila so v tem primeru oproščena plačila dohodnine, prav tako prejete investicijske podpore. Zavezanci imajo možnost uveljavljanja investicijskih olajšav v višini 40 odstotkov vlaganj v osnovna sredstva.

Normirane odhodke, ki so za kmetijsko in gozdarsko dejavnost določeni v višini 70 odstotkov prihodkov sme uveljavljati kmetija, ki ne presega 50.000 evrov (doslej 42.000 evrov) letnega prihodka na no-

silca in drugega člana kmečkega gospodinjstva, ki je vključen v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje z naslova kmetijstva (če sta na kmetiji dva kmetijska zavarovanca, lahko znašajo skupni prihodka do 100.000 evrov). V davčno osnovo se torej všteva 30 odstotkov prihodkov, kamor pa se poleg prihodkov od prodaje štejejo tudi vsa plačila za ukrepe kmetijske politike (vključno z okoljskimi plačili in plačili za območja z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo). Plačila dohodnine so oproščene investicijske podpore za naložbe v kmetijstvo in gozdarstvo. Zavezanci nimajo pravice do investicijske olajšave. S spremembo zakona (ZDoh-2L) je ukinjena možnost znižanja davčne osnove z uveljavljanjem prispevkov za socialno varnost. Prav tako je ukinjeno načelo plačane realizacije in se namesto tega uvaja načelo obračunane realizacije. Za normirance je vpeljan davčni obračun, kar pomeni, da poslovni partnerji ne bodo več dolžni obračunavati davčnega odtegljaja od posameznih plačil. Zelo pomembna

novost v primeru uveljavljanja normiranih odhodkov je uvedba cedularne obdavčitve ugotovljenega dohodka, in sicer s fiksno 20-odstotno stopnjo, kar pomeni, da ta dohodek ne bo zapadel v obdavčitev po progresivni lestvici v odvisnosti od višine vseh dohodkov zavezanca.

Na KGZS smo odločno nasprotovali spremembam na področju uveljavljanja normiranih odhodkov, še posebej znižanju deleža priznanih odhodkov s 70 odstotkov na 60 odstotkov (kot je bilo prvotno predvideno) in uvedbi 20-odstotne cedularne obdavčitve, pa tudi neupoštevanju prispevkov za socialno varnost in sistemu obračunane realizacije, vendar na Ministrstvu za finance našim argumentom proti spremembam niso prisluhnili s sledečo razlago: »Namen prenovljene ureditve normiranih odhodkov ni ugodna davčna obravnava – normirani sistem ni davčna ugodnost, temveč administrativno poenostavljen sistem, ki davčnemu zavezancu omogoča preglednost nad bodočo davčno obveznostjo.«

Na kmetiji, kjer se odločijo za ugotavljanje dejanskih dohodkov po sistemu enostavnega ali dvostavnega računovodstva, se v davčno osnovo v celoti všteta vsi prihodki, torej tudi vsa plačila za ukrepe kmetijske politike. Uveljavljati je mogoče vse stroške materiala, storitev, amortizacije in najete delovne sile. Način računovodenja sledi pravilom računovodskih standardov za samostojne podjetnike posameznike. Investicijske podpore zavezanec prikaže kot dolgoročne pasivne časovne razmejitev in ima možnost uveljavljanja investicijskih olajšav.

Na vprašanje, kateri izmed možnih načinov ugotavljanja

davčne osnove je za zavezanca najugodnejši, ni enotnega odgovora, pač pa je to odvisno od okoliščin na vsaki posamezni kmetiji. Gotovo je, da je za večino kmetij najugodnejša in najenostavnejša obdavčitev po sistemu katastrskega dohodka. Doslej se je za ugotavljanje dejanskih dohodkov ali dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov za kmetijsko in gozdarsko dejavnost prostovoljno odločilo okoli 130 kmetij. S spremembo pogojev in kriterijev za ugotavljanje normiranih odhodkov je za kmetije tak način postal bistveno manj ugoden in bo potrebno pretehtati upravičenost prehoda na ugotavljanje dejanskih dohodkov.

OBVEZNOST VODENJA RAČUNOVODSTVA OZIROMA EVIDENC ZA DAVČNE NAMENE

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini (ZDoh-2H, Ur. l. RS, št. 106/2010), objavljen konec leta 2010, je s 1. januarjem 2013 predvidel obvezen prehod na ugotavljanje davčne osnove na podlagi računovodskih podatkov oziroma evidenc za davčne namene (v nadaljevanju vodenje računovodstva), če skupni obdavčljivi dohodki članov kmečkega gospodinjstva iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti v predhodnem koledarskem (ki je enako davčnemu) letu presežejo 7.500 evrov. Računovodstvo morajo voditi vsaj pet let. V zakonu je še določeno, da se za leti 2011 in 2012 v davčno osnovo všteta 50 odstotkov obdavčljivih plačil za ukrepe kmetijske politike. S predlogom spremembe zakona (ZDoh-2K) je prehodno obdobje, v katerem se všteta le 50 odstotkov teh plačil, podaljša-

no še za leto 2013. S spremembo Zakona o dohodnini (ZDoh-2L), ki ga je 4. oktobra 2012 sprejela vlada, je rok za obvezen prehod v računovodstvo prestavljen na 1. januar 2014.

Konec maja 2012 je obvestilo o višini dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti za leto 2011 prejelo 1.259 kmečkih gospodinjstev, ki so presegle 7.500 evrov dohodkov. V primeru, da bi se obdavčljiva plačila v celoti vštela v davčno osnovo, bi ob nespremenjenih pogojih (enaka višina sredstev za ukrepe kmetijske politike, enaka višina katastrskega dohodka) po oceni Ministrstva za finance v obveznost vodenja računovodstva zapadlo približno 3.100 kmetij.

KGZS je vedno zagovarjala stališče, naj bo odločitev glede vodenja računovodstva prepuščena odločitvi kmetov ne glede na višino dohodkov, naj torej ostane na prostovoljni podlagi. Obvezen vstop v računovodstvo že nad pragom 7.500 evrov dohodkov bi za kmetije pomenilo dodatno administriranje in dodatne stroške računovodskih storitev.

Opozorili smo na težavo velikih nihanj v višini dohodkov med posameznimi leti, ki so posledica izplačil sredstev za ukrepe kmetijske politike (neposrednih plačil), ki se nanašajo na več let, v istem koledarskem letu ter posledica enkratnih pomoči po načelu de minimis, ki niso oproščena plačila dohodnine. Iz tega razloga kmetija v enem letu lahko preseže predvideni prag 7.500 evrov dohodkov, zaradi česar bi morala kar pet let voditi računovodstvo, čeprav praga v naslednjih letih ne bi več dosegla. Predlagali smo, da bi se prag izračunaval kot povprečje zadnjih dveh let

ali pa na način, da bi kmečko gospodinjstvo predpisani prag presegle v dveh zaporednih letih. Zakonodajalec je pobudi prisluhnil na način, da bo upošteval povprečni skupni dohodek dveh zaporednih predhodnih davčnih let.

Kmetija, ki kot obveznik vodi računovodstvo in pade pod predpisani prag dohodkov iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, bi po mnenju KGZS morala imeti možnost izstopiti iz računovodstva takoj, ko pade pod ta prag, in ne obvezno v njem ostati vsaj pet let. Nenazadnje je taka praksa pri obveznem vstopu v sistem davka na dodano vrednost in bi moralo biti po analogiji tudi v primeru obdavčitve dohodkov.

KGZS trdi, da je prag za obvezen vstop v računovodstvo v višini 7.500 evrov dohodkov prenizko postavljen (približno na višini bruto minimalne plače), in smo predlagali, da se bistveno dvigne.

Večkrat smo opozarjali, da je rok za začetek izvajanja obveznosti vodenja računovodstva s 1. januarjem 2013 preuranjen in ga je potrebno zamakniti. Argumentov za zamik izvajanja te obveznosti na kasnejši datum je veliko:

- v novi finančni perspektivi 2014–2020 je predvidena sprememba ukrepov kmetijske politike in sprememba višine neposrednih plačil, kar bo povzročilo prerazporeditev sredstev med posameznimi kmetijami (kmetije, ki danes presegajo prag 7.500 evrov, ga morda v naslednjih letih ne bodo več dosegle, računovodstvo pa bi morale kljub temu voditi pet let),
- na podlagi Zakona o ugotavljanju katastrskega dohod-

ka (ZUKD-1), objavljenega že v začetku lanskega leta, je predviden izračun višine katastrskega dohodka glede na dejansko rabo in boniteto zemljišč (in ne več glede na katastrsko kulturo in razred); ko bodo novi izračuni pripravljani, se bo višina pavšalno pripisanih dohodkov na večini kmetij bistveno spremenila,

- Ministrstvo za kmetijstvo in okolje je objavilo javno naročilo za izdelavo navodila za knjiženje poslovnih dogodkov v kmetijski dejavnosti, ki ga pripravlja Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, KGZS pa je podizvajalec, in bo zaključeno sredi oktobra, torej ne bi bilo dovolj časa za izobraževanje in usposabljanje računovodij in ostalih, ki bi si želeli opravljati to storitev, poleg tega pa je potrebno vzpostaviti tudi sistem za ocenjevanje bioloških sredstev, tako osnovnih sredstev (že za otvoritveno bilanco stanja) kot tudi zaloga, po poštenu vrednosti,
- nenazadnje težavo predstavlja tudi nedorečena opredelitev kmetije kot davčne enote, kajti ZDoh-2 kot subjekt, ki zapade pod obveznost vodenja knjig, definira kmečko gospodinjstvo oziroma izbranega nosilca; glede na to, da je na številnih kmetijskih gospodarstvih več kot eno (kmečko) gospodinjstvo, se pojavi težava, kako razmejiti sredstva, prihodke in odhodke v primeru, ko eno ali več gospodinjstev na kmetijskem gospodarstvu zapade pod obveznost vodenja računovodstva; s spremembo Zakona o dohodnini (ZDoh-2L), ki ekonomsko

enoto širi na člane vseh gospodinjstev na istem naslovu ter na člane kmetije, ki so prijavljeni v registru kmetijskih gospodarstev, je ta težava odpravljena.

Upravni odbor in svet KGZS sta se seznanila s pripombami in predlogi, ki jih je KGZS podala k Zakonu o dohodnini, ter s predlogi, ki jih je Ministrstvo za finance pripravilo v najnovejšem predlogu sprememb tega zakona. Odločno nasprotujeta načinu sprejemanja davčnih zakonov na način, da KGZS s spremembami ni uradno seznanjena. Od Ministrstva za finance zahtevata, da o spremembah predpisov, ki se nanašajo na kmetijsko dejavnost, obvešča in sodeluje s kmetijskimi nevladnimi organizacijami.

Problematika obveznega vodenja računovodstva je bila obravnavana na dveh okroglih mizah, 11. junija 2012 v Murski Soboti v organizaciji KGZS – Kmetijsko gozdarskega zavoda Murska Sobota in Društva agrarnih ekonomistov Slovenije, ter 29. avgusta 2012 na sejmu Agra v Gornji Radgoni v organizaciji KGZS in Ekosocialnega foruma Slovenije. Strokovnjaki s področja agrarne ekonomike vodenju računovodstva na kmetijah ne nasprotujejo, zavedati pa se moramo, da so za različne cilje in namene primerni različni načini vodenja. Vodenje računovodstva za davčne namene ne bo zmanjšalo potrebe po vodenju analitičnega računovodstva za potrebe uspešnega vodenja in načrtovanja poslovanja na kmetijah. Še vedno bo določeno število vzorčnih kmetij vodilo FADN (Farm Accountancy Data Network) knjigovodstvo za potrebe poročanja Evropski

komisiji in še vedno bodo morale o rezultatih gospodarjenja poročati kmetije, prejemnice investicijskih podpor. Na podlagi podatkov računovodstva za davčne namene ne bo mogoče pripravljati poglobljenih analiz, nasprotno pa za to še veliko neizkoriščenih možnosti ponujajo podatki FADN računovodstva. V primeru obveznega vstopa v

računovodstvo za davčne namene opozarjamo na možne pasti in nedorečenosti, ki jih je za preprečitev težav in uspešno izvajanje dohodninske zakonodaje potrebno čim prej dogovoriti ter še pravočasno nanje pripraviti zavezance.

»MAG. NEVA PAJNTAR

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

**Vabilo na
27. tradicionalni posvet Javne službe
kmetijskega svetovanja
26. novembra 2012**

Kmetijska svetovalna služba Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije letos organizira 27. tradicionalni posvet, ki bo potekal v ponedeljek, 26. novembra 2012. Namen posveta je ožji in širši javnosti prikazati pogled stroke in politike na temo:

Skupna kmetijska politika v letih od 2014 do 2020 in vloga Javne službe kmetijskega svetovanja

Posvet bo namenjen predstavitvi evropske poti razvoja kmetijstva v okviru skupne kmetijske politike 2014–2020 in vlogi svetovalne službe pri tem. Povabili bomo predstavnike Ministrstva za kmetijstvo in okolje, Ministrstva za finance in predstavnike kmetov.

V drugem delu bomo spregovorili o Javni službi kmetijskega svetovanja in njenih nalogah v prihodnosti. Predstavljeno bo stanje v kmetijstvu v letu 2011 in prve napovedi za leto 2012. Na koncu bodo predstavljeni ukrepi kmetijske politike v letu 2013.

O lokaciji in natančnem programu posveta bomo sproti obveščali na spletni strani www.kgzs.si.

Agrarne skupnosti pred novo zakonsko ureditvijo

Obstoječe evidence agrarnih skupnosti v Sloveniji so nepopolne in neažurne, vseeno pa lahko govorimo, da je na upravnih enotah skupno registriranih nekaj čez 600 agrarnih skupnosti.

Dejansko stanje vseh agrarnih skupnosti nam ni poznano, ugotavljamo pa, da obstaja več kategorij agrarnih skupnosti: neregistrirane agrarne skupnosti, agrarne skupnosti, katerim premoženje ni bilo vrnjeno, agrarne skupnosti, katerim premoženje ni bilo odvzeto, agrarne skupnosti, katerim je bilo premoženje vrnjeno delno ali v celoti z neurejenimi dednimi postopki članstva, in agrarne skupnosti z vrnjenim premoženjem in končanimi dednimi postopki članstva.

Vsaka kategorija agrarnih skupnosti se spopada s svojimi težavami. V agrarnih skupnostih se poleg administrativnih zadev, ki so povezane z upravljanjem premoženja, najpogosteje ukvarjajo s svojim pravnim statusom. Tako večino energije usmerjajo v reševanje pravno-administrativnih zadev in manj v osnovno dejavnost – kmetijstvo in gozdarstvo ter v uresničevanje razvojnih potencialov.

Nejasen pravni status agrarnih skupnosti je res pereča težava. Nanj agrarne skupnosti opozarjajo že od samega začetka tako preko medijev in srečanja agrarnih skupnosti kot tudi skozi reševanje sporov na sodiščih. Pregled sodnih praks portala IUS INFO nam pokaže »veliko dejavnost« agrarnih sku-

Udeleženci delavnice »Perspektive agrarnih skupnosti« v Hrpeljah v organizaciji Združenja predstavnikov agrarnih skupnosti Slovenije in Gozdarskega inštituta Slovenije. (Foto: Egon Rebec)

pnosti na sodiščih, kjer agrarne skupnosti želijo uveljaviti svoj, običajno izvorni pogled na pomen in delovanje agrarnih skupnosti. Na portalu nam pod »agrarne skupnosti« pokaže 169 sklepov in mnenj iz sodišč, med njimi tudi 22 z ustavnega, 56 z vrhovnega ter 42 z upravnega sodišča.

V zadnjem času so agrarne skupnosti na to težavo opozorile tudi na dveh množičnih srečanjih agrarnih skupnosti v Sloveniji. Od prvega v Lukovici, na katerem je bilo prisotnih 87 agrarnih skupnosti, je v prejšnjem mesecu poteklo eno leto, drugo množično srečanje pa je potekalo pred štirimi meseci v Sežani na prvi skupščini »Združenja predstavnikov agrarnih skupnosti Slovenije

(ZPASS)«, na kateri je sodelovalo 62 agrarnih skupnosti.

Na obeh srečanjih je bilo iz razprave razvidno, da agrarne skupnosti zahtevajo zakonsko ureditev statusa agrarnih skupnosti, pri čemer so najpogosteje opozarjale na:

- nepriznavanje pravil agrarne skupnosti,
- ponovno odprtje roka za vlaganje zahtevkov za vračilo premoženja članom agrarnih skupnosti,
- problematiko odškodnin za nevrnjeno premoženje,
- možnost preoblikovanja agrarnih skupnosti v pravno osebo,
- ustanovitev organa, ki bi bdel nad agrarnimi

skupnostmi,

- težave pri razpolaganju s premoženjem članov AS,
- težave pri dednih postopkih,
- potrebo po povezovanju agrarnih skupnosti,
- neenotno obravnavo agrarnih skupnosti na sodiščih in v upravnih postopkih.

V času od ustanovitve »Združenja predstavnikov agrarnih skupnosti« se kažejo pozitivni trendi, da bo prišlo do potrebnih zakonskih sprememb. Konec avgusta je ministrstvo za kmetijstvo in okolje (MKO) poslalo poziv za oblikovanje medresorske delovne skupine za pripravo predloga zakonske rešitve problematike agrarnih skupnosti. V skupino

so imenovani predstavniki ministrstev (MKO, MPJ, MGRT), služba vlade za zakonodajo, raziskovalne inštitucije (GIS, PF) ter predstavniki agrarnih skupnosti (ZPASS, KGZS).

Naloga delovne skupine je pripraviti predlog zakonske rešitve, s katero bi olajšali razpolaganje in upravljanje s premoženjem članov agrarnih skupnosti, ter poiskati model za preoblikovanje agrarne skupnosti v pravno osebo.

Verjamemo, da bodo bodoče zakonske rešitve dobre, če bodo v njih vsebovani predlogi agrarnih skupnosti in če bo stanje agrarnih skupnosti, njihovo delovanje ter njihov pogled na bodočnost agrarnih skupnosti dobro poznan. V ta namen se organizirajo lokalna srečanja agrarnih skupnosti. Do danes

so bile delavnice izvedene v Beli krajini, Senožečah in Hrpeljah. V oktobru, novembru in decembru sledijo še srečanja v ostalih predelih Slovenije. Udeleženci so na teh srečanjih v skupinah razpravljali o pomenu agrarnih skupnosti, pravnem statusu, dejavnostih agrarne skupnosti in pogledih na kmetijstvo in gozdarstvo, o predlogih bodoče ureditve statusa agrarne skupnosti ter o prednostih povezovanja agrarnih skupnosti. Vabimo vas, da se srečanj udeležite in prispevate k oblikovanju prihodnosti agrarnih skupnosti v Sloveniji.

»TINE PREMRL,
generalni sekretar ZPASS

Sveže, lokalno, trajnostno na sejmu Narava-zdravje

Gospodarsko razstavišče, Ljubljana, 11.–14. oktober 2012
Gospodarsko razstavišče tradicionalno odpira jesensko sejmsko sezono s sejmom, ki povezuje naravo z zdravjem in prek slogana Podari jabolko! osvešča obiskovalce k zdravemu življenjskemu slogu. Že 43. sejem Narava-zdravje predstavlja izdelke, dejavnosti in ekološko ozaveščene ideje za zdravo življenje ter trajnostni razvoj skozi štiri tematske sklope: Prehrana, Wellness in gibanje, Zdravje, Eko dom in okolje. Obiskovalce vabi, da sledijo znaku, ki jih pripelje do certificiranih izdelkov in storitev z dodano vrednostjo in jim potrošniki lahko zaupamo.

Zveza potrošnikov Slovenije letos že drugič prek certifikatov razstavljalcev predstavlja različne možnosti označevanja izdelkov, njihove sledljivosti in kakovosti. Na podlagi teh certifikatov vodi obiskovalce označevalni sistem z info točkami po sejmu, ki služijo kot informacija, kaj kateri certifikati resnično zagotavljajo, kdo jih izdaja in kdo izvaja nadzor istovetnosti.

Sledite oznaki!

Tudi letošnji sejem spodbuja lokalno trajnostno oskrbo s prehrano, to pomeni zagotavljanje varne hrane v celotni živilski verigi ter vzpostavljanje, ohranjanje in spodbujanje zdravih prehranjevalnih navad. Sejem poudarja pomen samooskrbe in lokalno pridelane hrane. Na sejmu razstavljajo sadjarji, pridelovalci zelenjave, mlekarji, gobarji, medičarji, zeliščarji ter številni drugi ponudniki kmetijskih pridelkov oziroma živil. Letošnji sejem še posebej izpostavlja mlečne izdelke na t. i. **Mlečni cesti** – prikazu poti mleka od pašnika do potrošnika ter pestrosti in prednosti uživanja sveže, lokalno pridelane zelenjave in sadja v Sloveniji. Projekt se domiselno dopolnjuje s predstavitevijo t. i. **Tradicionalnega slovenskega zajtrka**, ki so ga pristojna ministrstva že lani promovirala po slovenskih šolah. Častna pokrovitelja sejma sta Ministrstvo za okolje in kmetijstvo ter Ministrstvo za zdravje RS.

Vabljeni k ogledu gobarske razstave in razstave sadja, k številnim poskušnjam na razstavnih prostorih in v Sveini kuhinji. Posebej prijazno vas vabimo na predavanja, delavnice in predavitve: vas zanima, zakaj gojiti jagodičje; katere so posredne prednosti ekološkega sadjarstva; kakšna je kakovostna sadna sadika; kakšno je zdravo prehranjevanje ...? Izberite v bogati ponudbi nekaj zase: www.narava-zdravje.si.

Vabljeni na sejem z odsluženim mobilnikom, ki vam omogoča vstop z znižano vstopnico.

TAJFUN Planina d.o.o., T: 03/ 746 44 00
E: prodaja@tajfun.si, www.tajfun.com

Proti zniževanju sredstev za javne službe pri KGZS

V prostorih Čebelarске zveze Slovenije na Brdu pri Lukovici je 24. septembra potekala seja sveta Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.

Člani sveta Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) so se seznanili s sprejetjem programa dela KGZS in kmetijsko-gozdarskih zavodov za leto 2012 in z dejavnostmi za pripravo programa dela za naslednje leto.

Med drugim so obravnavali predlog sprememb petih davčnih zakonov ter možnosti za pomoč kmetijam, ki so utrpeli škodo po suši. Seje so se udeležili tudi predstavniki Ministrstva za kmetijstvo in okolje, Ministrstva za finance in Uprave RS za zaščito in reševanje.

FINANCIRANJE JAVNIH SLUŽB MORA POTEKATI NEMOTENO

Predsednik KGZS Cvetko Zupančič in direktor KGZS Igor Hrovatič sta svetnike in svetnice seznanila s sprejetjem programa dela KGZS in kmetijsko-gozdarskih zavodov za leto 2012 in z dejavnostmi za pripravo programa dela za naslednje leto. Svet KGZS je po predstavitvi izrazil zaskrbljenost nad načinom pristopa Ministrstva za kmetijstvo in okolje (MKO) k pripravi izhodišč za program dela KGZS in kmetijsko-gozdarskih zavodov za leto 2013. Program namreč vključuje zniževanje finančnih sredstev in ne zagotavlja nemotenega financiranja za delovanje javnih služb pri KGZS. Svet je ob tem

MKO tudi predlagal, da pripravijo izhodišča za program dela za dve leti, torej za leti 2013 in 2014. Svetniki in svetnice so nadalje izrazili odločno nasprotovanje zniževanju sredstev za izvajanje javnih služb v okviru KGZS. Kot so opozorili, bo le-to ogrozilo delovanje služb, posledice pa bodo utrpeli tudi kmetje in kmetice. Svet je MKO pozval, da pri nadaljnjih odločitvah o organiziranosti, financiranju in nalogah javnih služb v okviru KGZS upošteva dejstvo, da so le-te prispevale pomemben delež k razvoju kmetijstva v Sloveniji vse od začetka svojega delovanja. Po mnenju svetnikov in svetnic se je javna služba kmetijskega svetovanja že doslej obnašala racionalno in državi privarčevala že kar nekaj sredstev. Svet KGZS je v razpravi zahteval, da so k pogajanjem o programu dela vključeni tudi predstavniki rejskih organizacij.

SPREJEMANJE ZAKONODAJE BREZ VEDNOSTI KGZS JE NEDOPUSTNO

Mag. Neva Pajntar s KGZS in predstavnica Ministrstva za finance mag. Neva Žibrik sta svetnikom in svetnicam predstavili predloge sprememb petih davčnih zakonov, in sicer Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini, Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb, Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o davku na dodano vrednost, Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o davčnem postopku in Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o trošarinah.

Svet KGZS je nasprotoval sprejetju davčnih zakonov brez uradne seznanitve KGZS s spremembami. Ministrstvo za finance (MF) je opozoril, da KGZS tako nima možnosti sodelovanja in ne more vplivati

na sprejete spremembe. Od MF je zahteval, da o spremembah predpisov, ki se nanašajo na kmetijsko dejavnost, obvešča kmetijske nevladne organizacije in da z njimi tudi sodeluje. Svetniki in svetnice so tudi izpostavili, da MF ni upoštevalo argumentiranih pripomb KGZS na spremembo Zakona o dohodnini, predvsem na področju, ki se tiče obveznega vođenja računovodstva oziroma davčnih evidenc, ter na področju uveljavljanja normiranih odhodkov.

KMETIJE POTREBUJEJO POMOČ

Na seji sveta KGZS je generalni direktor Uprave RS za zaščito in reševanje (URSZR) Darko But predstavil dosedanje ukrepe URSZR glede letošnje škode po suši. Kot je povedal, je URSZR ocenjevala škodo le v občinah, kjer je ta preseglala 30 odstotkov na posameznih kmetijskih kulturah. Mag. Neva Pajntar s KGZS je svetnicam

in svetnikom predstavila možnosti pomoči kmetijam, ki so utrpeli škodo po letošnji suši. Prizadetim kmetom bi lahko pomagali z znižanjem najemnine pri Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov RS. Ob naravnih nesrečah je namreč sklad v preteklih letih že odpisoval ali zniževal najemnine. Nadalje je povedala, da so bile občine v skladu z Zakonom o odpravi

posledic naravnih nesreč pozvane k popisu škode s strani občinskih komisij. Po ocenah KGZS je škoda večja od 0,3 promila načrtovanih prihodkov državnega proračuna, zato KGZS pričakuje, da bo Ministrstvo za obrambo pripravilo program za odpravo posledic škode, ki ga bo potrdila vlada. Sredstva za odpravo posledic se, kot je pojasnila Pajntarjeva, zagoto-

vijo iz proračunske rezerve. V nadaljevanju je Pajntarjeva povedala, da se lahko prizadetim kmetom pomaga tudi s prednostnim izplačilom kmetijskih subvencij za leto 2012.

Svet KGZS je podprl prizadevanja Zborničnega urada za uveljavitev ukrepov, ki bi pripomogli k izboljšanju likvidnostnega položaja kmetij. Prav tako je podprl

pobudo KGZS za odprtje donacijskega računa za pomoč prizadetim kmetom. Ob tem je Zbornični urad zadalžil, da do naslednje seje pridobi vse potrebne informacije glede odprtja donacijskega računa, možnega izvajalca te storitve ter pogojev delovanja.

» JERICA POTOČNIK

Kaj se dogaja v Zasavju?

Kaj se dogaja tam v Zasavju, se sprašuje marsikdo. Mnogi pomislijo na rdeče revirje, premogovništvo in industrijo in še bi lahko naštevala.

Vendar pa pri nas najdete vse drugo kot prej našteto. Zasavje je razgibana pokrajina, ki nudi širok spekter zanimivosti in doživetij.

V Zasavju se trudimo na različnih področjih in eno od teh področij je razvoj podeželja. V ta namen je bila leta 2007 ustanovljena lokalna akcijska skupina (LAS), ki je organizirana kot Društvo za razvoj podeželja Zasavje in pokriva vse tri zasavske občine. LAS je lokalno javno-zasebno partnerstvo, saj so naši člani in ustanovitelji občine, podjetja, kmetije, posamezniki, društva, obrtno-podjetniške zbornice, Regionalni center za razvoj in druge javne inštitucije.

V Društvu za razvoj podeželja Zasavje potekajo različne dejavnosti. Trenutno je zaključen še zadnji javni poziv LAS v tem programskem obdobju in s tem bodo razdeljena tudi vsa LEADER sredstva, ki so namenjena izvajanju projektov, in sicer v višini nekaj več kot 555.000 evrov. Najbolj aktualno ta hip je izvajanje projektov iz potrjenega Načrta izvedbenih

projektov (NIP) za leto 2011.

Projekt »S podeželja v naše domove« (prijavitelj: ETV mediji in turizem d.o.o.) je že objavil tri reportaže s kmetij, ki s podjetniškim pristopom dosegajo dodano vrednost kmetijskim proizvodom. Oddaje si lahko ogledate na njihovi spletni strani: http://etv.elektroprom.si/index.php?p=video&v=video_podezelje.

Zelo veliko zanimanja je požel projekt Izdelki iz šibja – podeželska tradicija in priložnost za domačo obrt – »KOŠARE« (prijavitelj: Turistično društvo Hrastnik v partnerstvu s turističnim društvoma iz Trbovelj in Čemšenika), ki so izvedli praktični prikaz postopka nabiranja naravnih materialov za pletenje košar, praktični prikaz priprave materialov za pletenje in praktično izvedbo pletenja košar.

Tudi v okviru projekta Ustvarimo pogoje za razvoj perspektivnih dejavnosti na zasavskem podeželju – perspektiva zasavskega podeželja, katerega nosilec je LAS, so bile že izvedene določene dejavnosti. Ena od

projektovnih dejavnosti je oblikovanje celostne grafične podobe za pridelke in izdelke s kmetij z dopolnilno dejavnostjo, za nosilce osebnega dopolnilnega dela in druge podjetnike, ki bodo preko kataloga ponudbe predstavljali in tržili svoje pridelke. Do sedaj nam je na območju LAS-a uspelo vzpodbuditi razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, ki so vezane na predelavo osnovnih kmetijskih pridelkov, začnajo pa se razvijati tudi domače obrti in druge dejavnosti, kot so čebelarstvo, priprava čebeljih izdelkov, izdelovanje različnega nakita iz naravnih materialov, izdelovanje izdelkov iz zelišč (mila, čaji, tinkture, mazila, olja ...). Našteti pridelki in druga ponudba bodo vključeni v katalog ponudnikov. Omenjeni katalog si že lahko ogledate na spletni

Ustvarjamo pogoje za razvoj perspektivnih dejavnosti na zasavskem podeželju. (Foto: Branko Klančar)

strani www.las-zasavje.si.

Od ustanovitve pa vse do danes smo skupaj dosegli veliko. Verjamem, da bo tako tudi v prihodnjih letih. Dogajanje v tem obdobju je pokazalo, da zmoremo in znamo narediti več, če smo složni in povezani!

» KARMEN SKALIČ HOLEŠEK
Društvo za razvoj podeželja
Zasavje

Analize ovčjega in kozjega mleka

Analize mleka uporabljamo za oceno genetskih sposobnosti živali in prehranske oskrbe ter tudi za izbiro ustreznega postopka predelave mleka v izdelke.

Z opravljanjem kontrole mlečnosti ter analizami ovčjega in kozjega mleka ovrednotimo posamezne najpomembnejše lastnosti mleka. Pomembno je, da so analize opravljene natančno in z zahtevanimi metodami, ki omogočajo čimbolj točne rezultate.

Od pravilnosti in točnosti izmerjenih podatkov so odvisne rejeve odločitve. Za rejca sirarja je pomembno, da pozna mejne vrednosti posameznih sestavin v mleku, saj lahko ob večjih odstopanjih hitro ukrepa in prepreči večji izpad v količini in kakovosti pridelane sira.

MAŠČOBE V MLEKU

Vsebnost maščob v mleku je lastnost, ki je močno odvisna od pasme. Previsoke ali prenizke vsebnosti maščob v mleku kažejo na napake v prehrani in so lahko opozorilo za zdravstvene težave. Vir za tvorbo maščob so prebavljive surove vlaknine v krmi. Prenizke vrednosti maščob so posledica premalo surovih vlaknin v obroku, kar pripelje do zakisanosti vampa. Vzrok za premajhno zauživanje vlaknine je lahko neokusna krma. Koze dobro izkoristijo maščobe iz krme. Obrok obogatimo s tropinami ali pogačami oljaric ali polnomastno sojo. Poleg skupnega deleža maščob

s presnovnimi težavami ali pri podhranjenosti.

BELJAKOVINE V MLEKU

Vsebnost beljakovin v mleku najbolj vpliva na izplen sira in se med laktacijo manj spreminja kot vsebnost maščob. Oskrba koz z beljakovinami je ob zadostni ponudbi krme dobra, saj s prebiranjem zaužijejo bolj hranljive dele rastlin. Koze na paši imajo običajno več beljakovin v mleku, a predvsem zaradi nihanja sečnine. Količina kazeina je enaka kot pri hlevski reji. Izkoristek beljakovin je odvisen od oskrbe koz z energijo. Povečanje količine surovih beljakovin v obroku neposredno vpliva na povečanje koncentracije beljakovin v mleku, če hkrati povečamo količino energije, dostopne mikroorganizmom v vampu.

VSEBNOSTI SEČNINE V OVČJEM MLEKU

Optimalna vrednost sečnine v ovčjem mleku je 30–40 mg/100

ml mleka, sprejemljiva vrednost od 25–45 mg/100 ml mleka. Pri ovcah doseže sečnina najvišjo vrednost v drugem mesecu laktacije, nato se znižuje in ponovno naraste v zadnjem mesecu laktacije (Bedč in sod., 2006). V spomladanskem obdobju, ko se ovce pasejo na mladi travi, je vsebnost sečnine 60 mg/100 ml mleka normalna in pričakovana vrednost. Prvih 20–25 dni laktacije je sečnina običajno nižja od povprečja, ker je v tem obdobju zauživanje sušine nizko (ješčnost) in del beljakovin v mleku izhaja iz telesnih rezerv, ki jih ovca porablja v tem obdobju.

Vsebnosti, nižje od 25–30 mg/100 ml mleka, so povezane s pomanjkanjem beljakovin v obroku, posledično z zmanjšanjem proizvodnje mleka.

Vsebnosti, višje od 40–45 mg/100ml mleka so povezane s presežkom beljakovin v obroku in zmanjšano reprodukcijsko sposobnostjo živali (spremeni se kislost maternič-

Sestava ovčjega/kozjega mleka

Sestavine (g/100 g)	Ovčje mleko		Kozje mleko	
	Poprečje	Meje	Poprečje	Meje
Voda	82,70	81,50–84,10	86,60	85,80–87,40
Maščoba	6,26	2,50–13,00	3,92	3,40–5,10
Beljakovine	5,27	4,95–11,60	3,69	2,90–4,70
Laktoza	4,55	4,25–5,20	4,20	4,00–4,90
Minerali	0,68	0,80–0,90	0,79	0,70–0,85

Rejci mlečnih ovc/koz prejmejo enkrat mesečno izračun delnih laktacijskih zaključkov z analiziranimi vrednostmi za vsako molzeno ovco/kozo. Za količino mleka, vsebnost maščob, beljakovin, laktoze, sečnine in število somatskih celic se upoštevajo rezultati, izmerjeni v laboratoriju. Maščoba in beljakovine so izmerjene v odstotkih, na delnem laktacijskem zaključku sta obe vrednosti pretvorjeni tudi v kilograme.

je za sestavo, okus in vonj sira pomembno razmerje posameznih maščobnih kislin.

Maščobne kroglice v ovčjem in kozjem mleku so manjše kot v kravjem, kar ugodno vpliva na njihovo presnovo. Bolj ugoden je tudi maščobnokislinski sestav, na kar lahko vplivamo s prehrano. Najbolj ugoden je pri pašni reji ali ob krmljenju zelene krme. Maščobe v kozjem in ovčjem mleku se prebavijo veliko hitreje kot iz kravjega mleka, zato so primerno živilo za ljudi

Foto: Marjana Cvirn

Dejavniki, ki vplivajo na število SCC, in ukrepi za zmanjšanje njihovega vpliva

Dejavnik	Učinek na SCC	Ukrepi
Stadij laktacije	Neodvisno od prisotnosti infekcije so vrednosti SCC tekom laktacije neenakomerno razporejene. Normalno so SCC višje na začetku in na koncu laktacije.	Z molžo ovc tekom laktacije se višje vrednosti SCC izravnajo. Pozornost usmeriti na druge dejavnike, ki vplivajo na povišanje SCC.
Starost	Mlajše ovce imajo manj SCC kot starejše. Subklinični in klinični mastitisi povečajo število SCC.	Nadomeščanje starejših ovc z mlajšimi molznimi ovcami. Ugotavljanje subkliničnih mastitisov z določanjem SCC na aparataturah. Zdravljenje kliničnih mastitisov. Upoštevati karence za antibiotike. Določanje bakteriološkega profila pred zdravljenjem.
Tehnologija	Slaba higiena in preveliko število ovc v hlevu poveča možnost vdora bakterij skozi vime in zviša število SCC v mleku. Umazani seski in vimena olajšajo možnost vdora bakterij, posledica so klinični in subklinični mastitisi in povečanje SCC.	Vzdrževanje čistoče in preprečevanje prevelike vlažnosti v hlevu. Vzdrževati suh nastilj. Vzdrževati čiste in suhe seske. Razkuževanje in osušitev seskov pred molžo. Razkuževanje seskov po molži. Če je veliko subkliničnih mastitisov, je priporočljivo izvesti terapijo zdravljenja ovc v obdobju, ko so suhe. Dodajanje vitamina E in selena tekom suhega obdobja zmanjša število SCC tekom laktacije.
Molža	Napake na molznem stroju negativno vplivajo na zdravje vimena (previsok/prenizek vakum).	Serviser molznega stroja mora opraviti servis vsaj enkrat letno.
Čas molže in starost vzorca mleka	Analiza vzorca naj bo opravljena na čimbolj svežem vzorcu mleka, star vzorec kaže nerealno (manjše) število SCC. SCC je več v jutranjem kot v večernem mleku.	Hitra dostava vzorcev mleka do laboratorija.
Pasma	Vrednosti SCC, ki kažejo na zdravo ali inficirano vime, so različne med pasmami.	Pri izbiri pasme, ki ni dovzetna za visoko število SCC, lažje uravnavamo druge dejavnike, ki vplivajo na visoke vrednosti SCC.

nega okolja kar vpliva na razvoj oplojenih jajčec in delovanje hormonov za ohranjanje brejosti).

Vsebnosti višje od 50 mg/100ml mleka, negativno vplivajo na začetni razvoj in preživitveno sposobnost ovčjih zarodkov, vzgojenih in vitro.

Pri visokih vsebnostih sečnine se poveča število somatskih celic v mleku, večja je dovzetnost za mastitis, nastanejo edemi na vimenu, živali šepajo, imajo črevesne težave, pojavijo se drisk, zmanjša se učinkovi-

stost delovanja jeter in imunskega sistema.

ŠTEVILO SOMATSKIH CELIC V OVČJEM MLEKU

Določanje števila somatskih celic (SCC) v ovčjem mleku je pomembno za predelovalce (indikator kakovosti mleka), za rejce (indikator mastitisa) in je uporabno pri izvajanju selekcije. Vsebnosti SCC v ovčjem mleku so odvisne od pasme, stadija laktacije, starosti, velikosti gnezda, načina molže itd. in so dober pokazatelj

zdravstvenega stanja vimena.

V ovčjem mleku je od skupnega števila somatskih celic le 10 odstotkov celic mlečne žleze (epitelne celice, eozinofilci), ki se normalno izločajo z mlekom in so rezultat normalnega delovanja v mlečni žlezi. Preostalih 90 odstotkov somatskih celic so krvne celice (makrofagi, levkociti, limfociti). Te celice običajno omogočajo imunsko obrambo mlečne žleze, vendar se v primeru vnetja vimena ali drugih patoloških dogajanj v vimenu njihovo število občutno

poveča. Zato je visoko število somatskih celic v mleku znak splošne okužbe živali. Visoko število somatskih celic spremeni sestavo mleka, zviša se pH mleka, zniža se vsebnost maščob, kazeina, suhe snovi, laktoze, topnega kalcija, poveča se vsebnost skupnega dušika, nebeljakovinskega dušika in sirotkinih beljakovin. Te spremembe povzročijo počasnejšo koagulacijo in številne težave pri izdelavi skute, podaljša se čas izdelave sira, izkoristek mleka pri izdelavi sira se zmanjša. V zorjenem ovčjem siru ni opaziti sprememb glede kemijske sestave in senzoričnih lastnosti. V mleku zdravega vimena je

Spreminjanje vrednosti vsebnosti sečnine v kozjem mleku.

Stadij laktacije	1.–60. dan	61.–150. dan	151.–210. dan	211. do konca
Sečnina mg/100ml mleka	45.–60. dan	40.–55. dan	35.–40. dan	30.–45. dan

Foto: Klavdija Kancler

normalna vrednost somatskih celic do 500.000. Pri vrednostih nad 1.000.000 SCC se zmanjša proizvodnja sira in poveča žar-kost sira. Ob koncu laktacije, ko je mlečnost nizka, postane do- ločanje SCC nezanesljivo.

VSEBNOSTI SEČNINE V KOZJEM MLEKU

Vsebnost sečnine v kozjem mleku je najnižja v prvem mesecu in se v mesecih proti koncu lak- tacije zvišuje.

Optimalna vrednost seč- nine v kozjem mleku je 35–40 mg/100 ml mleka, sprejemljiva vrednost od 30–45 mg/100 ml mleka.

Vsebnosti, nižje od 30 mg/100 ml mleka, kažejo na pomanjkanje razgradljivih be- ljakovin v obroku ali presežek energije (posledice so lahko acidoza, zmanjšano zauživanje krme, zmanjšana proizvodnja).

Vsebnosti, višje od 45

mg/100 ml mleka, kažejo na presežek razgradljivih beljako- vin ali primanjkljaj energije v obroku (posledice so lahko alka- loza, težave z nogami, težave s plodnostjo –slabši prsk, zgo- dnja embrionalna smrt).

Visoka vsebnost sečnine v kozjem mleku vpliva na zni- žanje somatskih celic v mleku in povzroča težave pri izdelavi skute.

ŠTEVILO SOMATSKIH CELIC V KOZJEM MLEKU

Pri mlečnih ovcah in kozah je mastitis ena glavnih zdravstve- nih težav. Ekonomska škoda je lahko ogromna. Žival z masti- tisom proizvede 10–15 odstot- kov manj mleka in veliko viso- ko proizvodnih živali je zaradi mastitisa predčasno izloče- nih iz nadaljnje reje. Prizadeto vime izloči 20 odstotkov manj mleka kot zdravo vime, v pri- meru ponavljajočega mastitisa

celo 30 odstotkov manj. Štetje somatskih celic (SCC) napove prisotnost patogenih mikroor- ganizmov in je pravi pokazatelj prisotnosti mastitisa na vime- nu. Najpogostejši vzrok za viso- ke SCC so subklinični mastitisi, ki jih pri kozah povzroča sku- pina koagulaza negativnih sta- filokokov (*S. epidermidis* in *S. caprae*) in *S. aureus*. Pri okuž- bi s *S. aureus* so vrednosti SCC v mleku skoraj zagotovo nad 1.500.000. Zato se ugotavljanje subkliničnih mastitisa zazna- va s spremljanjem števila so- matskih celic, vendar je treba biti pri razlagi rezultatov pre- viden zaradi višjih deležev epi- telnih celic in citoplazmatskih delcev v kozjem mleku (apokri- no izločanje mleka). Mleko koz, okuženih z virusom CAE, ima višje vrednosti SCC.

Na začetku laktacije so vi- šje vsebnosti SCC lahko posledica poškodb vimena zaradi sesa- nja kozličev. Rejčeve odločitve ne smejo temeljiti na rezultatih samo enega opravljenega testa na SCC.

V kozjem mleku iz zdravega vimena je normalna vrednost somatskih celic do 1.000.000 in je višja kot vrednost SCC v mle- ku zdravega vimena ovc in krav. Visoke vrednosti SCC v kozjem mleku ne vplivajo na izplen pri izdelavi poltrdih sirov, vpliva- jo pa na slabšo senzorično ka- kovost zorjenih sirov. Evropska Uredba 853/2004 o higienskih kriterijih za kozje mleko ne do- loča mejnih vrednosti SCC.

SKUPNO ŠTEVILO MIKROORGANIZMOV V OVČJEM IN KOZJEM MLEKU

Evropska Uredba 853/2004 o higienskih kriterijih za ovčje in kozje mleko določa omeji- tev za skupno število mikro- organizmov (SŠMO), ki v mi- lilitru mleka ne sme presegati vrednost 1.500.000 za predela- vo v proizvode iz toplotno ob- delanega mleka ter 500.000 za proizvode iz surovega, toplotno neobdelanega mleka in je izra- ženo kot geometrično povpre- čje za obdobje dveh mesecev z vsaj dvema vzetima vzorcema mesečno.

Skupno število mikroor- ganizmov (SŠMO) je v mle- ku zdravih živali zelo nizko. Nekoliko se poviša pri živalih, obolenih za mastitisom.

Vzroke za presežene dovo- ljene vrednosti SŠMO mora- jo rejci iskati v tehnologiji, hi- gieni molže in temperaturnem režimu skladiščenja mleka do predelave.

OB PREVISOKEM ŠTEVILO SŠMO JE PREDLAGAN SLEDEČ NAČRT SANACIJE:

- čistoča vimena pred molžo in po njej,
- čistoča in redno servisiranje mlekovoda,
- čistoča molzišča, opreme, ki prihaja v stik z mlekom; po čiščenju opremo čim prej osušiti,
- neoporečna voda,
- hlajenje mleka od molže do predelave.

Priporočila za sanacijo previsokega števila skupnih somatskih celic v čredi mlečnih koz

SCC/ml mleka	Razlaga rezultata	Predlagan načrt sanacije
Do 500.000	Normalno mleko.	Mesečni monitoring.
500.000 do 1.000.000	Morebitna šibka okužba vimen.	Mesečni monitoring.
1.000.000 do 1.500.000	Morebitne zdravstvene težave vimen.	Tedenski monitoring.
Nad 1.500.000	Težave z vnetji vimen.	Test mleka na 3 dni. Visoke vrednosti – posvet z veterinarjem.

» KLAVDIJA KANCLER,
» MAG. MARJETA ŽENKO
KGZS – Zavod Celje

V tropu mora biti dober plemenjak

Ali se rejci že dovolj zavedajo vloge, ki jo ima v tropu dober oven?

V nedeljo, 14. oktobra, se bodo rejci drobnice ponovno srečali na avkcijski prodaji ovnov jezersko-solčavske pasme na ekološki kmetiji Smrtnikovih na Jezerskem. Po večletnih izkušnjah je prireditev lepo pripravljena in dobro obiskana, živali pa se ne prodajajo v skladu s pričakovanji.

Kaj je vzrok? Se morda naši rejci premalo zavedajo, kako pomembno vlogo ima v tropu dober plemenjak? So morda kakšni drugi vzroki?

Kakovost ovna je nadvse pomembna. Medtem ko ena mati jajngji enega, dva, morda tri mladiče, so v majhnih tropih prav vsi mladiči potomci enega očeta. Z nakupom plemenjaka na testni postaji dobi rejec žival z znanim poreklom. Tako lahko prepreči parjenje v sorodstvu. Ovni so zdravstveno pregledani na kužne bolezni, ki sicer ogrožajo naše reje. Znan je tudi genotip odpornosti živali na praskavec. Testiranje ravnosti živali je najpomembnejši del testa. Na koncu testa se preveri kakovost semena, zato lahko pričakujemo, da so odbrani ovni plodni. Glede na prirast, telesne lastnosti, odpornost na praskavec in kakovost semena je žival razvrščena v kakovostni razred.

Ovni s testne postaje na

Jezerskem imajo še posebno kakovost. Preizkušnja ovnov se opravlja na način tradicionalne tehnologije reje. Ovni se uhlevijo enkrat letno, ponavadi v mesecu maju. Testirane živali so potomci mater z dobro plodnostjo. Test traja 100 dni in se opravi na paši. Prirast, ki ga dosežejo, je posledica dobrega zauživanja trave na paši in ne morda velikih količin zaužitih krmil.

V razvitih državah je avkcija običajen način prodaje plemenjakov. Ima dolgoletno tradicijo. Dobri plemenjaki dosegajo visoke cene, kar lahko potrjuje rejci, ki so se avkcij udeležili. Avkcija je najpravičnejši način prodaje. Visoko ceno dosegajo živali, ki se zdijo po svojih la-

stnostih rejcem najprimernejše, denar pa prejmejo rejci, ki so lastniki teh živali. Za rejca, lastnika živali, je visoka cena, dosežena na avkciji, poplačilo za trud, potrditev za opravljeno in vzpodbuda za nadaljnje delo. Rejec, ki je tako žival kupil, pa lahko pričakuje lepe potomce in visoke cene za odrejene plemenske živali. Letna avkcija je praznik, na katerem se rejci srečajo in prikažejo rezultate svojega dela.

V Sloveniji opažamo, da nam reja drobnice po uspešnih letih povečevanja staleža ponovno upada. Zmanjšalo se je povpraševanje po plemenskih živalih. Na okrogli mizi v Solčavi so rejci spregovorili o težavah pri trženju in ob zaključku ugotovili, da bodo uspeli samo z boljšim povezovanjem in skupnim nastopom na trgu.

Tudi naši rejci jezersko-solčavske pasme bi morali avkcijo na Jezerskem sprejeti kot svoj praznik, saj so v testu njihove

ve živali. Izvajalec testa, Janez Smrtnik, si zasluži pošteno plačilo za opravljeno delo, zato naj cene odražajo kakovost živali. Kupovanje živali s popustom, toliko, da živali ne gredo v klavnico, je na nek način omalovaževanje dela, ki ga rejec opravlja z veliko zavzetostjo. Nenazadnje pa je kmetija tudi v sistemu ekološke reje, torej je to priložnost za nakup plemenjaka za številne ekološke reje.

V Sloveniji opažamo, da reja drobnice po uspešnih letih povečevanja staleža ponovno upada. Zmanjšalo se je povpraševanje po plemenskih živalih. Na okrogli mizi v Solčavi so rejci spregovorili o težavah pri trženju in ob zaključku ugotovili, da bodo uspeli samo z boljšim povezovanjem in skupnim nastopom na trgu. Seveda ob brezhibnem rejskem delu.

» MAG. MARJETA ŽENKO,
KGZS – Zavod Celje

» DR. MIRAN KASTELIC,
BF, Oddelek za zootehniko

Katalog plemenskih ovnov z vsemi podatki bo objavljen na spletni strani društva www.ovce.si štiri dni pred avkcijo, ki bo na dvorišču kmetije Kovk na Spodnjem Jezerskem. Pričetek avkcije bo ob 12. uri. Kupci lahko že pred avkcijo na BF, Oddelku za zootehniko preverijo podatke o sorodstvu.

Novi prvak v strižnji ovc

Zadnjo septembrsko soboto je Slovenija dobila novega prvaka v strižnji ovc. Tokrat se je državno prvenstvo v strižnji ovc odvijalo na pašnikih BF, Oddelka za zootehniko, saj je bila fakulteta soorganizatorica prireditve.

Sedemnajst let je že, odkar je tudi Slovenija stopila med ovčerejsko razvite države, če bi seveda to sodili po organizaciji tekmovanj v striženju ovc. Takrat smo namreč prvič pri nas izvedli državno tekmovanje v strižnji ovc, s katerim smo želeli zbuditi zanimanje za ovčerejo tako pri možnih bodočih rejcih kot tudi pri potrošnikih.

In uspeli smo narediti praznik rejcev drobnice, ki dviguje ugled tej gospodarski panogi, ji daje veljavo ter jo ohranja na naših hribovitih travnatih zemljiščih. S tem pa ostaja živa tudi marsikatera kmečka domačija, ki bi jo brez ovčereje ali kozjereje doletel propad.

Tekmovanje v strižnji ovc poteka v dveh kategorijah: z ročnimi škarjami, s kakršnimi so strigli naši predniki, in z bolj sodobnim orodjem – električnim strojčkom, ki omogoča bistveno hitrejšo delo. Tekmovanja se namreč niso razvila zgolj iz zabave, pač pa je njihova osnova resno in trdo delo, ki je nujno potrebno za smotno rejo ovc. Ovce se namreč brez striženja ne počuti dobro, še več, to nestriženo runo je lahko vzrok tudi za nastanek zdravstvenih težav, kar zmanjšuje gospodarnost reje.

Državni prvak v striženju s škarjami je ponovno postal Andrej Škibin iz DRD krasa in Istre, ki je za strižo 3 ovc potreboval 12 minut in 13 sekund (s sodniškimi pribitki 15.13 min),

Ob prvi državni razstavi oplemenjene jezersko-solčavske pasme ovc so se rejci drobnice in strokovnjaki s področja ovčereje zahvalili profesorju dr. Francu Zagožnu in mu izročili priznanje za pomemben prispevek k preporodu reje drobnice v Sloveniji in za osnovanje oplemenjene jezersko-solčavske pasme ovc. Podarili so mu tudi brezrokavnik iz polsti, delo Špele Orešnik iz Solčave.

sledili pa sta mu dami: na drugo mesto se je uvrstila Mojca Noč iz DRD Zgornje Gorenjske, tretje mesto pa je zasedla Katja Kokot iz DRD Haloze.

Tudi v še bolj privlačni kategoriji striženja ovc – z električnimi strojčki – je postal državni prvak Andrej Škibin iz Preloži pri Lokvi. Deset ovc je ostrigel v 11 minutah in 36 sekundah, kar pomeni 1 minuta in dobra sekunda za eno ovco (s sodniškimi pribitki je to zneslo 14.21 min), na drugo mesto se je uvrstil lanskoletni prvak Alojz Novak iz Šentjerneja, ki je potreboval za 10 ovc le 24 sekund več, a s kakovostno strižo zmanjšal razliko na piclo se-

kundo. Na tretje mesto se je uvrstil Jernej Kokot iz Zgornjega Dupleka. V finale, kjer se striže 10 ovc, se je prvič uvrstila ženska, in sicer Katja Kokot iz Zgornjega Dupleka, ki se je uvrstila na četrto mesto.

Veliko navdušenja med obiskovalci je požela Neža Bric, ki je s svojim izjemno dobro izurjenim psom pasme border collie pokazala, kako si rejci lahko olajšajo zganjanje ovc na pašniku s pasjim pomočnikom. Psa je za delo z ovcami izurila sama.

V okviru prireditve je potekala prva državna razstava oplemenjene jezersko-solčavske pasme ovc, ki je najštevilnejša na naših ovčerejskih gospo-

darstvih. Ob tej priložnosti so se rejci in strokovnjaki zahvalili začetniku sodobne slovenske ovčereje profesorju Francu Zagožnu, ki je svoje delo snoval prav na oddelku za zootehniko Biotehniške fakultete na Rodici. Ob tem je strokovna komisija med razstavljenimi živalmi izbrala najboljše. Najuspešnejši rejec je bil Janez Zobavnik iz Briš nad Kamnikom, ki je vzredil najboljše ocenjeno plemensko ovco in plemenskega ovna, za mlado plemensko ovco pa je dobil tretjo nagrado. Najlepšo jagnjico je pripeljal Jože Ževart iz Pake pri Velenju.

Na prireditvi je bila tudi deseta državna razstava drobnice

Andrej Škibin - državni prvak v strižnji z ročnimi škarjami in državni prvak v strižnji z električnim strojčkom, kjer je o zmagi odločala stotinka sekunde.

Najlepši slovenski plemenjaki oplemenjene jezersko-solčavske pasme ovc.

do Ministrstva za kmetijstvo in okolje za najboljšo rejo v letošnjem letu, ki jo je podelila direktorica direktorata za kmetijstvo dr. Martina Bavec.

Vsa leta se ta osrednja prireditev rejcev drobni-ce odvija zgolj zaradi velike požrtvovalnosti in ogromno vloženega truda skupine članov zveze, podpirajo pa jo tudi nekateri

sponsorji, med katerimi je Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije. V njenem imenu je zbrane pozdravila Alberta Zorko.

»MARJANA CVIRN
Zveza društev rejcev
Drobnice Slovenije

Razvojne usmeritve tržnih proizvajalcev mleka

V okviru evropskega programa Leonardo da Vinci je bilo v Sloveniji v študijo vključenih več kot tisoč kmetov, ki se ukvarjajo s prirajo mleka.

ce, na kateri so predstavili svo-
V okviru mednarodnega projekta »Interaktivno strateško upravljanje – Metodologija za izboljšanje kmetijskega podjetništva v Evropi«, ki se izvaja v okviru programa Leonardo da Vinci na temo »Prenos inovacij«, smo uspeli v študijo vključiti več kot tisoč rejcev

je živali rejci, ki so dobili nagraz Slovenije, Litve in Poljske, ki se ukvarjajo s tržno prirajo mleka.

Kot del dejavnosti tega projekta smo v sodelovanju s strokovnjaki iz Nizozemske pripravili precej obsežni vprašalnik, s pomočjo katerega smo poskušali ugotoviti, kako tržni proizvajalci mleka v omenjen-

nih treh državah razmišljajo o njihovem bodočem razvoju in strateških usmeritvah, kakšni so njihovi cilji, kakšen je potencial njihovih kmetij, kakšna so njihova pričakovanja glede bodočega razvoja kmetij in kaj za njihove kmetije predstavlja priložnost oziroma nevarnost. V študiji je sodelovalo 365 rejcev

(tržnih proizvajalcev mleka) iz Slovenije, 339 rejcev iz Litve in 335 rejcev s Poljske. Omenjena skupina rejcev ne predstavlja reprezentativnega vzorca tržnih proizvajalcev mleka v omenjenih treh deželah.

Na vprašanje »Kako bi opisali svojo kmetijo« so imeli v študijo vključeni rejci možnost

izbire med štirimi precej splošnimi usmeritvami:

- specializirana, v prirejo mleka usmerjena družinska kmetija (glavni vir dohodka predstavlja priraja mleka in reja krav molznic),
- specializirana **velika farma**, usmerjena v prirejo mleka in z zaposlenimi delavci,
- **kmetija z različnimi kmetijskimi dejavnostmi** (priraja mleka in druge kmetijske dejavnosti, npr. druge vrste živali, vinogradištvostvo, sadjarstvo, vrtnarstvo, gozdarstvo ...),
- **v prirejo mleka usmerjena kmetija z drugimi nekmetijskimi dejavnostmi** (npr. kmečki turizem, prodaja na domu, strojne storitve, proizvodnja energije idr.).

V preglednici 1 prikazujemo delež kmetij po posameznih deželah zgoraj omenjenih proizvodnih usmeritvah v omenjenih treh deželah za 1039 kmetij, ki so sodelovale v tej študiji. Iz preglednice je razvidno, da se je večina sodelujočih kmetij (okrog 70 %) opredelila kot specializirana v prirejo mleka usmerjena družinska kmetija. Litva izstopa po še vedno precej visokem deležu (10 %) velikih farm, ki se ukvarjajo s prirejo mleka in imajo zaposlene delavce. Slovenija pa izstopa po velikem deležu kmetij, ki se poleg priraje mleka ukvarjajo še s kakšno drugo kmetijsko dejavnostjo in pridobivajo dodatni vir dohodka iz drugih dejavnosti na kmetiji. Takih kmetij je bilo v naši študiji skoraj četrtina. Kar 9 % slovenskih kmetij pa se je opredelilo kot »v prirejo mleka usmerjena kmetija z drugimi nekmetijskimi dejavnostmi«, kar skoraj ni praksa v Litvi ali na Poljskem.

Preglednica 1. Delež kmetij po posameznih deželah glede na proizvodno usmeritev kmetije

Proizvodna usmeritev kmetije	Litva	Poljska	Slovenija	Skupaj
Število kmetij (n)	339	335	365	1.039
Specializirana v prirejo mleka usmerjena družinska kmetija	68,7	74,0	64,9	69,1
Specializirana (velika) v prirejo mleka usmerjena farma z zaposlenimi delavci	10,0	0,6	0,8	3,8
Kmetija z različnimi kmetijskimi dejavnostmi (priraja mleka in druge kmetijske dejavnosti)	15,3	22,4	24,1	20,7
V prirejo mleka usmerjena kmetija z drugimi nekmetijskimi dejavnostmi	0,6	1,5	9,0	3,8
Ni odgovora	5,3	1,5	1,1	2,6

V preglednici 2 prikazujemo nekaj osnovnih karakteristik v študijo vključenih slovenskih kmetij. Kot je razvidno iz spodnje preglednice, so vse kmetije precej odvisne od najetih zemljišč. Težava slovenskih kmetij je tudi ta, da so njihova zemljišča precej razdrobljena na veliko število malih parcel.

Na vprašanje »**Na kaj bo osredotočen razvoj vaše kmetije v naslednjih petih letih**« so rejci lahko izbirali med desetimi možnimi strategijami, ki so jih rangirali glede na njihovo razvojno usmeritev. Vsakdo je lahko izbral za njihovo kmetijo tri najbolj pomembne strategije in jih razvrstil glede na pomembnost od prve do

tretje. V preglednici 3 prikazujemo razvojne usmeritve sodelujočih kmetij v omenjenih treh deželah. Za vsako od razvojnih strategij navajamo delež kmetij po posameznem rangju: rang 1 je najbolj pomembna strategija, rang 2 je druga pomembna strategija in rang 3 je tretja za kmetijo pomembna razvojna strategija.

Iz preglednice 3 je razvidno, da obstajajo velike razlike med omenjenimi tremi državami (Litvo, Poljsko in Slovenijo) glede razvojnih usmeritev v študijo vključenih tržnih proizvajalcev mleka.

Najpomembnejša strategija vseh treh deželah je »povečanje

obsega priraje mleka«, s tem da je za več kot 80 % rejcev iz Litve to ena od treh najpomembnejših strategij, na Poljskem je ta strategija pomembna za 71 % rejcev in v Sloveniji za 55 % rejcev (za 30,7 % slovenskih rejcev je to prva najpomembnejša strategija). Na drugem mestu po pomembnosti je razvojna usmeritev »nadalnja specializacija v prirejo mleka«. Tudi ta strategija je najbolj pomembna za rejce iz Litve (85,7 % rejcev je izbralo to strategijo kot eno od treh najpomembnejših razvojnih usmeritev). V Sloveniji je to strategijo izbralo 57,5 % kmetov. Za 28,2 % slovenskih rejcev pa je ta strategija najpomembnejša strategija. Za slovenske

Preglednica 2. Osnovne karakteristike slovenskih kmetij (n = 365) glede na proizvodno usmeritev

Proizvodna usmeritev kmetije	Delež, %	Povpr. velikost kmetije, ha (najem, ha)	Povpr. starost nosilca kmetije, let	Povpr. štev. krav molznic
Specializirana v prirejo mleka usmerjena družinska kmetija	64,9	29 (15)	47	35
Specializirana (velika) v prirejo mleka usmerjena farma z zaposlenimi delavci	0,8	415 (410)	50	319
Kmetija z različnimi kmetijskimi dejavnostmi (priraja mleka in druge kmetijske dejavnosti)	24,1	35 (20)	53	20
V prirejo mleka usmerjena kmetija z drugimi nekmetijskimi dejavnostmi	9,0	31 (16)	47	29

Preglednica 3. Razvojne usmeritve tržnih proizvajalcev mleka v študijo vključenih rejcev iz Litve, Poljske in Slovenije

Razvojne usmeritve kmetije v naslednjih petih letih	Rang	Litva (n = 339)	Poljska (n = 335)	Slovenija (n = 365)	Vse (n = 1039)
Preselitev celotne kmetije ali dela kmetije (selitev na drugo lokacijo)	1	0,9	3,2	4,7	3,0
	2	0,0	1,2	0,8	0,7
	3	5,1	2,4	1,4	2,9
Delež (%) rejcev, ki so izbrali to strategijo		6,0	6,8	6,8	6,5
Povečanje (širitev) obsega priraje mleka	1	50,2	51,0	30,7	43,6
	2	19,7	14,5	19,2	17,8
	3	10,7	5,3	5,5	7,1
Delež (%) rejcev, ki so izbrali to strategijo		80,6	70,8	55,4	68,5
Pričeti z novo kmetijo	1	0,0	0,0	0	0
	2	0,9	2,4	0,8	1,3
	3	3,6	3,2	0,8	2,5
Delež (%) rejcev, ki so izbrali to strategijo		4,5	5,6	1,6	3,8
Čakaj & glej (kritično spremljati nove razvojne trende in usmeritve, toda odločitev prenesti na kasnejši čas)	1	10,4	10,0	7,9	9,4
	2	4,2	10,6	5,5	6,7
	3	10,8	14,5	8,5	11,2
Delež (%) rejcev, ki so izbrali to strategijo		25,4	35,1	21,9	27,3
Zmanjšanje: zmanjšati velikost kmetije z zmanjšanjem delovne sile, površin, števila krav molznic idr.	1	0,9	4,43	2,5	2,6
	2	2,7	4,43	3,3	3,5
	3	5,1	4,43	1,6	3,6
Delež (%) rejcev, ki so izbrali to strategijo		8,7	13,3	7,4	9,7
Diverzifikacija v druge kmetijske dejavnosti poleg priraje mleka (npr. druge vrste živali ali pridelkov)	1	3,3	10,9	9,6	8,0
	2	6,6	14,2	7,4	9,3
	3	8,7	18,0	7,4	11,3
Delež (%) rejcev, ki so izbrali to strategijo		18,5	43,1	24,4	28,6
Povezovanje v verigi (sodelovanje z drugimi partnerji v verigi preko dolgoročnega dogovora (npr. pogodbe z mlekarjo))	1	10,2	0,9	4,1	5,0
	2	11,9	4,1	12,9	9,7
	3	14,9	10,9	20,8	15,7
Delež (%) rejcev, ki so izbrali to strategijo		37,0	15,9	37,8	30,4
Diverzifikacija v druge nekmetijske dejavnosti (npr. kmečki turizem, proizvodnja lokalno tipičnih proizvodov, proizvodnja energije ...)	1	0,6	0,6	4,9	2,1
	2	1,2	3,3	10,7	5,2
	3	6,9	4,4	11,5	7,7
Delež (%) rejcev, ki so izbrali to strategijo		8,7	8,3	27,1	15,0
Sodelovanje z drugimi kmeti (proizvajalci mleka) pri uporabi strojev, prodaji proizvodov idr.	1	4,8	1,8	4,9	3,8
	2	12,8	8,2	13,2	11,5
	3	29,3	11,8	20,5	20,5
Delež (%) rejcev, ki so izbrali to strategijo		46,9	21,8	38,6	35,8
Nadaljnja specializacija v prirajo mleka	1	28,4	17,4	28,2	24,8
	2	39,1	35,1	18,1	30,4
	3	18,2	15,9	11,2	15,0
Delež (%) rejcev, ki so izbrali to strategijo		85,7	68,4	57,5	70,2

rejce so zelo pomembne strategije tudi sodelovanje z drugimi kmeti (38,6 %), povezovanje v verigi (37,8 %), diverzifikacija v druge nekmetijske dejavnosti (27,1 %) in diverzifikaci-

ja v druge kmetijske dejavnosti (24,4 %). Poljska in Litva se glede strateških načrtov tržnih proizvajalcev mleka precej razlikujeta od Slovenije.

» **DOC. DR. MARIJA KLOPČIČ**,
BF, Oddelek za zootehniko
» **MAG. OLGA OBLAK**,
» **DR. ABELE KUIPERS**,
Univerza Wageningen,
Nizozemska

program Leonardo da Vinci
TOI nr 2011-1-PL1-LEO05-19891

Podpora pri izvajanju naložb

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je izdala publikacijo »Napotki za izvajanje naložb na kmetiji«.

Za nami je že dobrih pet let uspešnega izvajanja razpisov iz naslova ukrepov programa razvoja podeželja. V tem obdobju smo skupno iz naslova Programa razvoja podeželja RS našim kmetijskim gospodarstvom uspeli pridobiti že približno 700 milijonov sredstev (približno 60 %) in to nas po uspešnosti črpanja evropskih sredstev za razvoj podeželja uvršča med najbolj uspešne članice EU.

Ko se odločite, da bi radi na vaši kmetiji naredili korak naprej, morda tudi s pomočjo nepovratnih finančnih sredstev, se obrnite na javno službo kmetijskega svetovanja, ki deluje v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.

V sodelovanju s kmetijskim svetovalcem boste ugotovili, katero naložbo potrebujete za razvoj vaše kmetije. Ob tem bo gotovo potrebno temeljito razmisliti o financiranju naložbe. Velikokrat je prijava na ustreznih razpis za nepovratna sredstva iz naslova ukrepov Programa razvoja podeželja RS 2007–2013 za vas dobra odločitev.

Sama priprava vloge pa tudi kasneje, ko naložbo začnete izvajati, zahteva od vas veliko tehnološkega in ekonomskega

znanja in tudi kar nekaj posluha za administracijo.

Zato je Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije v sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo in okolje pripravila brošuro »Napotki za izvajanje naložb na kmetiji«.

V tej publikaciji smo skušali povzeti najpomembnejše informacije in opozorila za vse vas, ki razmišljate, da bi se prijavi na razpis, **predvsem pa za tiste izmed vas, ki že izvajate naložbo.**

Ko se odločite, da boste kandidirali na razpis, morate vedeti, da nepovratna sredstva niso »zastonj«. S tem vam želimo povedati, da boste že v primeru odobrene vloge vstopili v sistem, katerega pravila boste morali upoštevati, tudi če se premislite in se za naložbo sploh ne boste odločili. Izpolnjevanje vseh obveznosti, ki jih prejmete z Odločbo o pravici do sredstev, in uspešen za ključek naložbe pa nista težka naloga, če veste, kakšne načrte imate s svojo kmetijo, imate trdno voljo, da boste svoje načrte realizirali, podporo v družini in seveda potrebna finančna sredstva.

Tudi če ste že začeli izvajati investicijo in želite preveriti, ali ste na pravi poti, da boste projekt

Brošuro lahko brezplačno dobite na vseh izpostavah javne službe kmetijskega svetovanja, objavljena je tudi na spletnih straneh Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in Ministrstva za kmetijstvo in okolje.

uspešno zaključili, vas vabimo, da se obrnete na vašega področnega kmetijskega svetovalca. Ker sta naša kmetijska politika in politika razvoja podeželja zelo naklonjeni ohranitvi in razvoju kmetijstva in gozdarstva, je kmetijsko svetovanje na področju investicijskega svetovanja brezplačno. Izdelali vam bomo poslovni načrt in po potrebi tudi tehnološki projekt, katera vam bo pripravila dobro

usposbljena ekipa tehnoloških in ekonomskih strokovnjakov.

V koliko boste potrebovali še kakšne podrobnejše informacije in dodatna pojasnila, se vedno lahko obrnete na vašega področnega kmetijskega svetovalca ali pa na info točke za razpise Programa razvoja podeželja RS 2007–2013.

»BARBARA TRUNKELJ,

»JOŽE OČKO

KUPUJMO DOMAČE!
KGZS

Foto: Tomo Jeseničnik

Spletna ponudba pridelkov in izdelkov slovenskih kmetij

Oljna ogrščica je zanimiva kultura

Pred setvijo oljne ogrščice na področju KGZ Ptuj so se na posvetovalnem srečanju zbrali člani krožka oljne ogrščice.

V prvi polovici avgusta so se na KGZS – Zavodu Ptuj letos že tretjič sestali člani Krožka pridelovalcev oljne ogrščice. V krožek so vključeni večji pridelovalci oljne ogrščice na tem območju. V okviru krožka pridelovalci izmenjajo izkušnje in se seznanijo z novostmi pri pridelavi oljne ogrščice.

V uvodnem delu je prisotne pozdravil vodja izpostave KSS Ptuj Ivan Brodnjak, ki tudi sicer vodi krožek. Na srečanju so se pridelovalci seznanili z analizo pridelave v letu 2012, pripravo tal za setev, časom, načinom, sortami in gostoto setve, zaščito pred pleveli, boleznimi in škodljivci ter s čim in kdaj gnojiti. Predstavljena je bila uporaba rastlinskega olja ter ogrščičnih pogač in tropin za krmo kot nadomestek sojinih tropin. Prisotni so se tudi seznanili z izkušnjami pridelovalcev.

Pri analizi pridelave v letu 2012 so člani ugotovili, da je za njimi relativno ugodno leto pridelave. Večina je zadovoljna s pridelkom, ki je znašal od 3000 do 4400 kg/ha. Dosegali so ceno od 420 evrov za tono, kar je sicer zadovoljivo, vendar

Foto: Damjan Jerič

bi po mnenju večine v bodoče morali kaj več narediti glede prodaje, cene in organiziranega skladiščenja pridelka.

Oljna ogrščica postaja nepogrešljiv člen v njivskem kolarju. Po lanskoletni zgodnji setvi se je izkazalo, da se je jeseni ogrščica preveč razrasla, vendar je kljub temu dobro prezimila. Po izkušnjah iz prejšnjih

let je optimalni rok za setev od 20. avgusta do 10. septembra.

Največ težav je pridelovalcem v letu 2012 povzročal škodljivec kljunotaj, saj je večina kmetov proti njemu prepozno škropila. Poudarili so tudi pomen škropljenja proti bolhaču in jesenskega škropljenja proti plevelom. Za ugotavljanje prisotnosti bolhača predlagajo, da

vsi nastavijo rumene plošče in se o potrebi škropljenja med seboj obveščajo.

V nadaljevanju je Peter Pribožič, vodja kmetijske svetovalne službe na KGZS – Zavodu Ptuj spregovoril o uporabi pridelkov oljne ogrščice v prehrani živali, saj lahko učinkovito nadomesti vedno dražjo sojo iz uvoza. Pri hladnem stiskanju dobimo stranski proizvod oljne pogače, ki vsebujejo 38 odstotkov beljakovin. Pri dodatnih postopkih stiskanja in segrevanja dobimo tropine, ki vsebujejo 40 odstotkov beljakovin. Ob dodatku energijske sestavine so tropine dobro krmilo za govedo in bi lahko zamenjale sojine tropine.

Ivan Brodnjak, ki vso pridelano oljno ogrščico predela doma v olje, pa je spregovoril o možnih alternativah uporabe olja oljne ogrščice v vsakdanjem življenju (prehrana ljudi, biodizel). Ob zaključku srečanja so se člani dogovorili, da se ponovno sestanejo v decembru, ko si bodo tudi na terenu ogledali zasejane površine.

»BERNARDA TRAFELA
KGZS – Zavod Ptuj

www.kupujmodomace.si

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Divji prašič – težave in rešitve

V Sloveniji se je populacija divjih prašičev v zadnjih štiridesetih letih povečala kar za dvajsetkrat.

Divji prašič je razširjen praktično po vsej Sloveniji. Je zelo prilagodljiv na življenjske pogoje, zato je uspešen pri naseljevanju novih območij.

Prav zato se srečujemo tudi z velikim povečevanjem številčnosti populacije. V Sloveniji se je populacija divjih prašičev v zadnjih štiridesetih letih povečala kar za dvajsetkrat. To je posledica sprememb v življenjskem okolju in izboljšanja življenjskih in prehranskih razmer. Naravni prirastek je zelo odvisen od razpoložljive hrane v okolju in vremenskih razmer v času prasitev. V ugodnih razmerah je prirastek lahko celo 300 odstotkov zimske številčnosti. Nihanja med leti pa so običajna in so lahko zelo velika.

USKLAJENOST Z OKOLJEM IN DEJAVNOSTMI

Številčnost divjih prašičev v večini Slovenije ni usklajena z okoljem. Ob tem je sociološka nosilna kapaciteta presežena oziroma številčnost ni usklajena z dejavnostmi v okolju, tolerantnost do škod pa se ob tem zmanjšuje. Posebej obremenjena okolja so Kočevsko - Belokranjsko, Notranjsko, Primorsko in Zahodno visokokraško lovsko upravljavsko območje. Tu prihaja do stalnih konfliktov in povzročanja večjih škod kmetovalcem.

NAJBOLJ PROBLEMATIČNA VRSTA DIVJADI

V letu 2011 je bilo izplačanih več kot 327.000 evrov za odškodnine po divjem prašiču na

lovnih površinah. To je več kot dve tretjini vseh izplačanih odškodnin. Vrhunec je bil dosežen leta 2008, višina odškodnin samo od divjega prašiča pa se je takrat približala polovici milijona evrov. Poudariti je potrebno, da veliko škod kmetje ne prijavljajo.

TEŽAVE Z ODŠKODNINAMI

Škoda, ki jo povzroča divji prašič, je dvojna: neposredno na pridelku in pa škoda zaradi preritja travnikov in pašnikov. Ker so škode ponavadi ponavljajoče, je ocenjevanje škode težavno, saj mora oškodovanec prijaviti škodo pisno upravljavcu lovišča v roku treh dni od takrat, ko je škodo opazil. Postopek uveljavljanja odškodnin je v tem primeru neoperativen, zahteva veliko angažiranja oškodovancev pa tudi cenilnih komisij. V praksi oškodovanci in lovske družine velikokrat sklenejo sporazum na način, da lovska družina

na poskrbi za sanacijo razritih površin. Sanacija na skeletnih tleh je večinoma zahtevna, saj v primeru skeletnosti tal ni mogoče uporabiti mulčerjev, največkrat je potrebno razrite površine poravnati kar ročno.

ZA ZNIŽANJE POPULACIJE SO MOŽNOSTI

V načrtih za lovsko upravljavska območja je predvidena spodnja meja odzema, vsaj na tistih območjih, kjer prašiči povzročajo veliko težav. **Odvzem navzgor v določenih kategorijah ni omejen.** Tako imajo tukaj lovci dovolj manevrskega prostora, da poskušajo pravočasno omejiti konflikte zaradi velike populacije divjih prašičev. Lovske družine, ki pravočasno zaznajo težavo in takoj pristopijo k njenemu reševanju, lahko učinkovito preprečijo nastanek večjih škod. Zaradi velikega reprodukcijskega potenciala in selitev (prašiči niso zelo

teritorialne živali) lahko v kratkem času na območju določene lovske družine naredijo veliko škode. Izplačilo odškodnin pa lahko finančno zelo prizadene lovske družine.

V letošnjem letu po velikem delu Slovenije nastajajo obsežne škode po divjem prašiču. Populacija je zaradi obilnega obroda gozdnega drevja v lanskem letu zelo narasla. Na to težavo oziroma možnost povečane reprodukcije smo na KGZS opozorili že lansko leto.

Zato lovske družine pozivamo, da vložijo maksimalne napore za zmanjšanje populacij divjega prašiča na raven, ki bi zagotovila znosne škode. Lastnike zemljišč pa pozivamo, da redno in dosledno prijavljajo nastalo škodo.

» ANDREJ ANDOLJŠEK

Kmetijska zemljišča obdelujmo gospodarno in ekonomično

Preveč slabših kmetijskih zemljišč se ne obdeluje skladno z dobro kmetijsko prakso.

Opažamo, da se dokaj velik del kmetijskih zemljišč, ki imajo manjši proizvodni potencial, ne obdeluje gospodarno oziroma v smislu dobre kmetijske prakse. Na večjih območjih se opušča živinoreja, torej pridelava hrane, spreminjati (zaraščati) pa se začne tudi kulturna krajina.

Z uvajanjem paše ali pašnosnega sistema reje živali lahko tudi bolj plitva in revna tla koristno in še vedno ekonomično uporabimo za pridelavo hrane, kot so to počeli rodovi pred nami. S prilagajanjem in upoštevanjem naravnih možnosti je sprejemljiva tudi gospodarnost reje.

Skladno z načelom dobrega gospodarja in dobre kmetijske prakse v kmetijstvu moramo kmetijska zemljišča, s katerimi gospodarimo, primerno negovati in obdelovati. Tudi z etičnega vidika pridelave hrane in razpolaganja z naravnimi viri smo zavezani k obdelavi kmetijskih zemljišč. Pravno nas k temu zavezujejo tudi zahteve navzkrižne skladnosti.

Zahteva navzkrižne skladnosti št. 124: Kmetijska zemljišča so obdelana vsako leto (razen na področjih iz standarda za ohranjanje habitatov) najpozneje do 15. oktobra tekočega leta.

Kmetijske površine, ki so primerne in jih namenimo proi-

Ozelenjene in preorane površine ob črpališču vode (Foto: Anton Zavodnik)

zvodnji rastlin na njivah, moramo obdelovati vsako leto. Obdelamo jih na način, primeren gojenim rastlinam, in glede na tip tal. Tako je na težjih tleh in za določene kulturne rastline potrebno njive orati jeseni. Za lažji tip tal in druge vrste kmetijskih rastlin pa je primernejše spomladansko oranje. V vsakem primeru je najboljšo, da so tla vedno ozelenjena, torej imamo v prahi čim manj zemljišč. Jesenskemu oranju naj sledi ta obdelava in setev rastlin za krmo ali zeleni podor. Prednost ozelenjenih tal je zmanjševanje erozije kmetijske zemlje, kar ob vse bolj vetrovnem vremenu in nalivih postaja vedno bolj pomembno. Zelene rastline tudi v jesensko-zimskem obdobju črpajo hranila in s tem zmanjšujejo izpiranje nitratov v podtalnico in izhlapevanje dušika v

ozračje. Pomembno je tudi z vidika dodajanja organske snovi v tla, saj se tudi v tem manj proizvodnem času, ko odporne rastline rastejo, pridelava organsko snov, ki obogati tla.

Z obdelavo tal se izgublja organska snov, katero je potrebno na različne načine vračati, tudi z ozelenitvijo njivskih površin v času, ko ne raste glavna kultura na njivi.

Vsi načini mehanske obdelave morajo biti prilagojeni vzgoji kulturnih rastlin in ne smejo povzročati večjega poslabšanja strukture tal. Tu pazimo predvsem na primerno vlažnost tal v času obdelave in na primerno moč obdelovalnih strojev. Obdelava kmetijskih zemljišč zajema tudi ohranitev oziroma izboljšanje rodovitnosti tal s primernim in uravnoteženim gnojenjem. Vsakoletna obdela-

va tal tudi zmanjšuje pojav plevelov in boleznih ter škodljivcev.

Glede obdelanosti travnikov in pašnikov pa je minimum obdelave enkratna košnja ali paša, ki se izvede najkasneje do 15. oktobra. Z obdelavo travnikov preprečujemo zaraščanje kmetijskih površin, kar je ne določenih predelih velika težava. Preraščanje travnikov in pašnikov s plevelom ali celo lesnatimi rastlinami ni dovoljeno. Kmetijska gospodarstva, ki imajo domače živali, morajo zato zagotoviti primerno obremenitev površin.

Zahteva navzkrižne skladnosti št. 125: Minimalna obremenitev površin z domačimi živalmi, če so na kmetijskem gospodarstvu, mora biti zagotovljena. Če živali ni, se travinje vzdržuje s katerokoli obliko košnje (razen na področjih iz standarda za ohranjanje habitatov).

Za primerno obremenitev kmetijskih površin z domačimi živalmi velja obtežba 0,2 do 2,4 GVŽ/ha kmetijskih površin. Za ukrepe okoljskih programov pa so primerne obremenitve 0,2 oziroma 0,5 GVŽ/ha do 1,9 GVŽ/ha. Najmanj proizvodna zemljišča (Kras) s plitvo zemljo in pogostimi sušami imajo proizvodni potencial za rejo le 0,2 GVŽ, kar pa ne pomeni, da se na velikih površinah takih ob-

NAVZKRIŽNA SKLADNOST

Zaraščanje kmetijskih površin (Foto: A. Zavodnik)

močij ne da pridelati oziroma privediti vsaj nekaj hrane. Žal ravno na teh območjih opazimo velik upad reje živali in posledično opuščanje kmetijskih površin, kar se odraža v zaraščanju kmetijske zemlje. Ker sta obdelana kulturna krajina

in samooskrba naroda s hrano nacionalnega pomena, je spoštovanje te zahteve nujno. Za krajše prehodno obdobje je tudi sprejemljiva košnja takih površin na način mulčenja. To pomeni, da smo površino obdelali tako, da smo jo pokosili in

zmleli vse rastline ter jih pustili na tem zemljišču. Na tak način zatiramo plevele, preprečujemo zaraščanje in hkrati dvigujemo organsko snov v tleh, ki jo območja s plitvimi tlemi močno potrebujejo. Z dvigom organske snovi in posledično humusa se v tla vnesejo rastlinska hranila in popravlja struktura, kar pripomore k zmanjšanju negativnih vplivov pomanjkanja vode in plitvih tal. Tako je mulčenje meliorativni ukrep za ohranjanje in izboljšanje rodovitnosti tal. Po določenem obdobju mulčenja pa je prav, da take površine koristimo za rejo živali na način košnje krme ali na pašni način rabe travnikov.

Na področjih NATURA 2000, kjer veljajo standardi za ohranjanje habitatov, pa je dovoljena izjema prvenstveno pri obdelavi travnikov. Zahteva za prvo košnjo habitatov je po 15.

juliju. Vsekakor pa je do 15. oktobra, ko košnja mora biti opravljena, še dovolj časa. Namen pozne košnje ali paše je, da se ustvarjajo ugodni naravni pogoji za razvoj redkih in številnih ogroženih vrst. Največja težava za take barjanske in ostale travnike pa bi bila, če jih sploh ne bi kosili, saj se zelo hitro zarastejo in se s tem spremeni habitat za določene rastline in živali, ki jih želimo ohraniti. Teh travnikov tudi ne gnojimo, saj se z dodajanjem hranil lahko spremeni habitat za določene vrste.

Kmetijska svetovalna služba se dejavno vključuje v prilagajanje tehnologij pridelave v povezavi z ekonomiko, ki mora zagotoviti obstoj kmeta in kulturne in naravne krajine.

» ANTON ZAVODNIK
KGZS – Zavod Ljubljana

EKOLOŠKO KMETOVANJE

Pelinolistna ambrozija

Pelinolistna ambrozija je rastlina, ki ni izbirčna glede rastnih razmer. Dobro uspeva tudi na ekoloških kmetijah.

Pelinolistna ambrozija (Ambrosia artemisiifolia L.) je tujerodna invazivna rastlina, ki se pojavlja v Evropi in tudi v Sloveniji v večjih populacijah ter zaradi povzročanja inhalacijskih alergij predstavlja eno najpomembnejših vrst, ki jo je potrebno zatirati.

V kmetijstvu vpliva na zmanjševanje pridelka žit, sončnic, koruze ..., povzroča težave pri spravilu pridelka ter na travnikih in pašnikih močno zmanjšuje kakovost krme (živila ne mara) in kvari mlečne

proizvode (priokus).

Pelinolistna ambrozija ni zahtevna glede rastnih razmer in je predvsem plevel zapuščenih in neobdelanih površin oziroma površin, kjer je zaradi gradnje ali drugih vzrokov prišlo do večjih premikov zemlje. Največ jo najdemo ob cestah, železniških progah, ob bregovih rek in potokov, na zapuščenih obdelovalnih ali stavbnih zemljiščih ter na slabo komunalno urejenih javnih in drugih površinah, od koder se lahko širi na kmetijska zemljišča. V Sloveniji se z ambrozi-

Mlade rastline ambrozije

Ambrozija na opuščenih zemljiščih, gradbiščih ...

jo srečujemo večinoma na robovih njiv, posejanih s koruzo, krompirjem, bučami in vrtninami, vedno pogosteje pa tudi na travnikih. V zadnjih letih jo pogosteje zasledimo tudi na površinah, vključenih v ekološko pridelavo, kamor smo jo zanesli bodisi s semenom gojenih rastlin (pogosto z ajdo), z obdelovalnimi stroji, s ptičjo hrano ali navozi različnega materiala.

PREPOZNAVANJE

Rod *Ambrosia* sestavlja približno 40 vrst, ki večinoma izvirajo iz Severne Amerike. Pelinolistna ambrozija je poletna enoletnica, katere semena so kaliva zelo dolgo. Je pokončna in vitka rastlina, običajno visoka od 30 cm do 2 m. Navadno je precej razvejana. Listi so sestavljeni in nazobčani kot pri praproti, dolgi 4–10 cm. Na obeh straneh so svetlo zeleni z bledimi žilami ter belimi dlakami na spodnji strani listov. Steblo je rdečkasto in dlakavo, pri tleh debelo 2–4 cm. Ženski cvetovi so neopazni, posamični ali v majhnih skupinah in se nahajajo v zalistju vrhnjih listov. Moški cvetovi so zeleni in majhni (2–4 mm), združeni v podolgovate cvetne glavice

ne odpre ter v dolžino meri 3–4 mm. Rastlina odmre ob prvi slani. Ima izjemno veliko sposobnost razmnoževanja (oblikuje veliko semen, ki so kaliva tudi po daljšem obdobju mirovanja v tleh).

Cvetoče rastline ambrozije imajo značilnosti, na podlagi katerih jih je mogoče razlikovati od drugih vrst. Sejance in mlade rastline običajno težje prepoznamo. Za ambrozijo pogosto zamenjujemo zlasti vrste, ki spadajo v druge rodove družine nebinovk, kot so *Artemisia*, *Tagetes*, *Senecio* in *Tanacetum*, ali pa tudi rastline, ki spadajo v

zlasti sončne lege in topla mesta z bogatimi hranilnimi snovmi in rahlo kislimi tlemi. Prenese tudi sušo. Je rastlina kratkega dne. Semena dozoriijo od sredine avgusta naprej. Cvetove oprahuje veter, semena pa lahko tvori s samooplodnjo (vsaka ambrozija lahko tvori 30.000 do 100.000 semen, ki ostanejo kaliva od 5 do 14 let, po nekaterih podatkih tudi 20 let!). Semena padejo neposredno iz matične rastline in večina semen tudi ostane v bližini matične rastline. Steblo pelinolistne ambrozije se zlahka prelomi, vendar rastlina prenese odstranitev vrha stebela in listov, saj ima visoko sposobnost nove rasti, kar ji omogoča cvetenje in tvorjenje semen tudi po košnji ali drugih posegih, ki se med sezono večkrat ponovijo.

ŠIRJENJE

Večji del plodov pade na tla blizu ali pod samo matično rastlino. Plodove lahko raznašajo tudi ptice, vodni tokovi in taleči sneg (plodovi plavajo na vodi) ter seveda tudi človek. Najpogosteje se plodovi s semeni prenašajo z mulčerji, kosilnicami, kombajni, sejalnicami in drugimi obdelovalnimi stroji, z organskimi odpadki in obdelavo tal, s semenom gojenih rastlin in v hrani za domače živali (tudi s ptičjo hrano), širijo se ob poplavih, z železniškim in cestnim transportom ...

ALERGENOST AMBROZIJE

Cvetni prah pelinolistne ambrozije je eden najmočnejših znanih alergenov in predstavlja zelo resno tveganje za zdravje ljudi. Cvetni prah spada med najpogostejše povzročitelje senenega nahoda, pogosto pa povzroča hude simptome, podobne astmi. Pelinolistna ambrozija vsebuje tudi eterična olja, ki

Ambrozija ob cesti

(socvetja) na koncu vrhnjih vej. Rastlina cveti od konca julija do novembra (do prve slane), odvisno od podnebnih razmer. Je vetrocvetka in v zrak sprošča velike količine cvetnega prahu. Plod je rdečerrjav in olesnel, se

druge družine, zlasti tiste s pernatno oblikovanimi listi, in druge vrste ambrozij.

BIOLOGIJA IN EKOLOGIJA

Pelinolistna ambrozija kali do pomladi (aprila). Ustrezajo ji

Opozorilo!

Dne 4. avgusta 2010 je v Sloveniji stopila v veljavo Odredba o ukrepih za zatiranje škodljivih rastlin iz rodu *Ambrosia* (Uradni list RS, 63/2010), ki vsem imetnikom zemljišč nalaga odstranjevanje škodljivih rastlin s koreninami vred ali njihovih nadzemnih delov na način, da se škodljiva rastlina v tej rastni dobi ne obraste več. Jo poznamo in upoštevamo?

Ambrozija v posevku koruze

lahko povzročijo draženje kože. Pogoste so tudi navzkrižne reakcije z drugimi alergeni rastlinami iz rodu *Ambrosia*.

Glavna sezona sproščanja cvetnega prahu je avgusta in septembra (lahko se začne že konec junija in traja vse do konca oktobra). Cvetni prah ambrozije na večje razdalje raznaša veter, lahko pa se širi tudi 200 km daleč.

UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA

Preprečevanje škodljivih vplivov ambrozije je mogoče z omejevanjem možnosti, da bi seme ambrozije sploh prišlo na naše površine, v primeru, da ambrozijo na svojih površinah že imamo, pa le z doslednim odstranjevanjem rastlin in preprečevanjem njene cvetenja oziroma tvorbe semen, s katerimi se širi dalje. Za preprečevanje širjenja ambrozije je zelo pomembno zgodnje prepoznavanje rastlin in hiter odziv. V ta namen uporabljamo različne metode, ki jih lahko uporabimo samostojno ali v kombinacijami z drugimi metodami, da omejimo kalitev semen. Izbira metode je odvisna od števila rastlin, njihove razvojne faze, zastopanosti se-

rabljamo rokavice in oblačila, ki pokrijejo celo telo, očala in masko. Med mehanske ukrepe uvrščamo tudi prekopavanje ali oranje. Z izvedbo tega ukrepa semena ambrozije zakopljemo vsaj 10 cm globoko in tako preprečimo njihovo kalitev. Tik pred cvetenjem je v primeru, da ne moremo populiti rastlin, smiselna košnja ali mulčenje. Košnjo ali mulčenje opravimo čim bližje tlom, da kar najbolj zmanjšamo možnost obraščanja. V času, ko semena dozoriijo, ne kosimo več, saj lahko s košnjo pripo-

redno in dosledno izvajati prej omenjene ukrepe.

Najcenejši pristop k nadzoru širjenja invazivnih vrst rastlin je preprečevanje samega širjenja. Pelinolistna ambrozija je pri nas že tako razširjena, da lahko z umnim ukrepanjem le preprečimo ali upočasnimo širjenje rastline in tako vplivamo na zmanjšanje škode, ki že nastaja in še bo nastala zaradi ambrozije. S težavami, ki jih povzroča ta rastlina, se srečujemo tako na kmetijskem kot tudi zdravstvenem in okoljevarstvenem področju. Uspehe lahko

Rastlina se hitro obraste.

men ambrozije v tleh, rastišča in načina rabe zemljišč.

V času, ko na posameznem območju oziroma površini opazimo posamične rastline ambrozije, je smiselno vse rastline populiti s korenino vred še pred cvetenjem oziroma preden semena dozoriijo. Cvetiče rastline uničujemo popoldan ali po dežju, izpuljene rastline pa posušimo ali kompostiramo ali sežgemo. Pri delu upo-

moremo k raznašanju semen. Rastline lahko po košnji razvijajo več vodoravnih stranskih poganjkov s cvetovi, ki rastejo tik nad površino tal in jih pri naslednji košnji težko ali pa sploh ne moremo odstraniti, zato je smiselna kombinacija s prekopavanjem ali ožiganjem s plamenom. Uporaba herbicidov na ekoloških kmetijah seveda ni dovoljena in zato je potrebno za omejevanje širjenja

pričakujemo le ob dobri osveščenosti in dobrem sodelovanju vseh vpletenih.

Več o pelinolistni ambroziji izveste pri svojem kmetijskem svetovalcu, na spletnih straneh KGZ in FURSa (http://www.fu.gov.si/si/storitve_in_ukrepi/skodljive_rastline/).

» IRIS ŠKERBOT
KGZS – Zavod Celje

Kongres evropskih kmetov v Budimpešti

Razprava o zagotavljanju močnega, inovativnega in donosnega kmetijskega sektorja pripeljala do skupne deklaracije evropskih kmetov.

V organizaciji COPA-COGECA je v Budimpešti 2. in 3. oktobra potekal vseevropski kongres kmetov. Udeleženci so razpravljali o zagotavljanju močnega, inovativnega in donosnega kmetijskega sektorja v Evropski uniji prihodnosti.

Na kongresu so sodelovali predstavniki kmetov in kmetijskih organizacij, predstavniki Evropske komisije in Evropskega parlamenta ter drugi, ki jih bodoča ureditev skupne kmetijske politike zanima. V uvodnem govoru je evropski komisar za kmetijstvo in razvoj podeželja Dacian

Cioloş povedal, da so pred nami ključni trenutki odločitev glede višine sredstev evropskega proračuna, namenjenega kmetijstvu in ukrepom kmetijske politike. Te so nastajale v procesu pogajanj in razprav na Evropski komisiji in Evropskemu svetu ter bodo dobile končno podobo

v Evropskem parlamentu po uskladitvenih pogajanjih med evropskimi inštitucijami.

Komisar je poudaril, da je prihodnost skupne kmetijske politike osredotočena na tri glavne usmeritve: konkurenčnost, rast in trajnost. Obenem je izrazil močno zaskrbljenost

Deklaracija evropskih kmetov na njihovem kongresu 2012

Ker je v svetu vse več negotovosti in nestanovitnosti na svetovnih trgih, mora Evropa imeti močan kmetijski sektor, kar je pomembnejše kot kadarkoli do sedaj. Kmetje in kmetice v EU, njihove zadruge in druga združenja imajo potencial, ki lahko zagotovi varno preskrbo s hrano in stabilne cene za 500 milijonov Evropejcev in prispeva h gospodarski rasti, zaposlovanju, pomaga pri boju proti podnebnim spremembam in še naprej omogoča široko paleto storitev na podeželju.

Da to zagotovijo, pa potrebujejo kmetje boljše, bolj donosne ter stabilne gospodarske razmere, da lahko izvedejo dolgoročne načrte in naložbe. Kmetje potrebujejo dostop do novih tehnologij in novih trgov, tako da se bodo lažje spopadli s podnebnimi spremembami in v to vključili večino proizvodnih potencialov v Evropi.

Močna skupna kmetijska politika, ki je oprta na močan kmetijski del EU proračuna, mora zagotoviti vztrajanje na tej poti.

Prihodnja SKP mora:

- pomagati kmetom doseči pravičen in zakonit delež v prehranjevalni verigi, dohodek, sorazmernem njihovem vložku, povečati preglednost, prepovedati nepošteno poslovne prakse in v tej smeri spodbuditi tudi kmetijske zadruge ter organizacije proizvajalcev,
- omejiti ukrepe ozelenitve kmetijske politike na tiste, ki vplivajo negativno na proizvodno zmogljivost ali povečujejo stroške kmetom,
- dati nov poudarek k doseganju zelene rasti kmetijam z re-

šitvami, ki koristijo tako dvigu proizvodnosti in učinkovitosti kmetovanja kot okolju in boju proti podnebnim spremembam,

- zagotoviti razvoj raziskav in inovacij ter sodelovanje med kmeti, svetovalci in raziskovalci,
- razviti nove priložnosti, ki jih ponuja biotehnologija in omogočiti tekoče reševanje težav v oskrbni verigi,
- zagotoviti uravnoteženo in stabilno politiko pri izkoriščanju biomase, ki upošteva njeno korist, ne samo pri boju proti podnebnim spremembam, temveč tudi pri zmanjševanju odvisnosti EU od uvoza beljakovinske krme in uvoza energije,
- zagotavljati boljše upravljanje s tveganji na trgu, večji pretok informacij ter kmetom pomagati obvladati vse večje nestanovitnosti v cenah kmetijskih pridelkov ter vhodnih surovin zaradi bodočih kriz na svetovnih trgih,
- spodbujati podjetniško pobudo na podeželskih območjih in zagotavljati, da imajo tudi ženske bolj celostno vlogo pri razvoju poslovanja,
- izboljšati donosnost kmetovanja, ki se sooča tudi z mednarodno konkurenco,
- zagotoviti stabilen politični okvir, tako da bodo kmetje, vključno z mladimi, svojo proizvodnjo dolgoročno načrtovali.

COPA-COGECA poziva Evropski svet, Evropski parlament in Evropsko komisijo, naj izkoristijo priložnost, ki jo ponuja reforma SKP za izvajanje teh potrebnih ukrepov. Kmetijskega sektorja v Evropi v bodoče ne bo, če ne bomo mogli pritegniti prihodnjih generacij v kmetovanje. Predvsem je treba zagotoviti, da bo kmetijstvo kot donosna poslovna priložnost imelo dolgoročno perspektivo.

Prevod in priredba: Anton Jagodic

MEDNARODNE DEJAVNOSTI

Na kongresu evropskih kmetov v organizaciji COPA-COGECE so prisotni sprejeli skupno izjavo – deklaracijo, ki jo v tem prispevku povzemamo. (Foto: Matjaž Podmiljšak)

glede skorajšnje razprave o proračunu zaradi splošnega slabega finančnega položaja in zahtev po racionalizaciji. Dodal je še, da je njegov predlog skupne kmetijske politike, sloneč na

dveh stebrih, izvedljiv ter izrazil prepričanje, da se morajo ukrepi neposrednih plačil ter razvoja podeželja dopolnjevati.

Razprave ostalih udeležencev kongresa evropskih kmetov

so bile namenjene ureditvi razmerij v verigi preskrbe s hrano, dostopu kmetij, ki jih vodijo ženske, do finančnih sredstev (kar je ponekod očitno še težava), inovacijam, sodelovanju,

ozelenitvi skupne kmetijske politike in stabilnosti pridelave hrane v prihodnje.

Evropski kmetijski voditelji so se zavzeli za močno, tržno usmerjeno skupno kmetijsko politiko in pozivajo voditelje držav članic, Evropsko komisijo in Evropski parlament k oblikovanju močnega proračuna za to področje. To je pomembnejše kot kadarkoli doslej, saj je v svetu vse več negotovosti, narašča povpraševanje po hrani, trgi s kmetijskimi pridelki pa so vse bolj nestabilni.

» ANTON JAGODIC

IZOBRAŽEVANJE

KGZS - Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana

Dodatne informacije dobite na telefonu: 01 513 07 18. * (N) izvajalci so notranji, (Z) izvajalci so zunanji.

Datum	Naslov	Vrsta	Lokacija	Ura	Ur izobraževanja	Predavatelj(i)*
9. – 11. 10. 2012	Osnovni tečaj iz varstva rastlin	Ne velja za KOP – tečaj	Zadružni dom Zadvor, Cesta II. Grupe odr. 43, Dobrunje	Vsak dan od 14.30 – 19.30	15	Svetovalci KGZS – Zavoda LJ (N)
18. 10. 2012	Kmetovanje v Krajinem parku Ljubljansko barje	KOP – predavanje	Dvorana Centra lg, Banija 4,lg	19.00	3	Svetovalci KGZS – Zavoda LJ ter Barbara Zupanc, Anja Oven, Boštjan Kos (Z)
18. 10. 2012	Načini ohranjanja njivskih površin; Predstavitev rezultatov poskusa – setev alternativnih poljščin; Novosti v davčni zakonodaji – dohodnina za kmetije	Ne velja za KOP – predavanje	Družbeni dom Grosuplje; Taborska 1, Grosuplje	9.00	3	Svetovalci KGZS – Zavoda LJ (N)
23. 10. 2012	Priprava mesa za zorenje – tehnologija; Konfekcioniranje, peka in pokušnja mesa	Ne velja za KOP – tečaj	Boštanj; Veliko Mlačevo 59, Grosuplje	9.00	4	Svetovalci KGZS – Zavoda LJ (N) in sodelavci Mesnine d.o.o. (Z)

Kjer je Bog doma, tam se uživa sreča vsa

Vabljeni na 9. vseslovensko srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu.

V nedeljo, 14. oktobra 2012, bo potekalo deveto vseslovensko srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu pri zavetniku slovenskih kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva Antonu Martinu Slomšku. Slogan letošnjega srečanja je verz Slomškove pesmi »Kjer je Bog doma, tam se uživa sreča vsa«.

Srečanje se bo pričelo v cerkvi sv. Martina na Ponikvi, kjer bo ob 12. uri ob somaševanju duhovnikov mašo daroval pater Ernest Benko. S svojim petjem bodo mašo obogatili člani pevskega zbora Adoramus z Logatca, s prinašanjem darov k oltarju pa bodo kmetje izrazili hvaležnost do plodov, ki jih daje narava.

Ob 14. uri bo potekala svečana akademija pred rojstno hišo blaženega Antona Martina Slomška na Slomu. Slavnostni govornik bo prof. dr. Stane Granda. Zbrane bo pozdravil evangeličanski škof Geza Erniša.

Po končani akademiji bodo člani prostovoljnega gasilskega društva Ponikva pripravili že tradicionalni golaž in ob pomoči kmečkih žena ter učencev Srednje kmetijske šole Šentjur poskrbeli za pogostitev udeležencev. Dogajanje bodo popestrili člani pevskega zbora Adoramus in Pihalnega orkestra Šentjur.

Na Slomu bo možen ogled hiše, kjer se je leta 1800 rodil Anton Martin Slomšek. V njej je prikazana življenjska pot velikega duhovni-

ka, vzgojitelja in narodnega buditelja od njegovega zgodnjega otroštva prek odločitve za duhovniški poklic in škofovske službe vse do beatifikacije leta 1999.

V letu 2012 obeležujemo 50. obletnico izvajanja skupne kmetijske politike (SKP), temeljnega kamna evropskega povezovanja, ki evropskim državljanom že pet desetletij omogoča zanesljivo preskrbo s hrano in ohranitev življenja na podeželju. Razstava zgodbe o dinamičnem partnerstvu med kmetovalci in Evropo bo na ogled v dvoranah Slomškove hiše.

Z namenom, da se srečanja udeležijo tudi tisti, ki nimajo možnosti prevoza, je Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije po svojih osmih kmetijsko-gozdarskih zavodih organizirala avtobusne prevoze.

Pri izvedbi srečanja poleg Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije sodelujejo občina Šentjur, župnija Ponikva in številni prostovoljci.

**Lepo vabljeni,
da se nam pridružite!**

KONTAKTNE ŠTEVILKE ZA PRIJAVE:

OBMOČNA ENOTA KGZS	KONTAKTNA OSEBA	TELEFON
Brežice	Matjaž Vojtkovszky	07 490 22 10 051 687 811
Celje in Slovenj Gradec	Nada Kolenc	03 42 55 510
Kočevje	Janko Debeljak	041 310 188
Koper	Srečko Horvat (KP) David Štok (KP)	031 666 143 041 349 198
Kranj	Mojca Demšar	04 2804 624
Ljubljana	Elizabeta Tratnik	01 513 07 00
Maribor	Anica Kirič	02 228 49 13
Murska Sobota	Darinka Horvat	02 539 14 10
Novo mesto	Katarina Omerzel	07 373 05 70
Postojna	Majda Godina	05 720 04 30 051 683 364
Ptuj	Srečko Kolar	02 749 36 40 041 343 886

Vabljeni v Dolenjske Toplice na Praznik topliškega jabolka

Sobota, 13. oktober 2012

Ploščad pred Kulturno-kongresnim centrom Dolenjske Toplice in v centru

9.00–12.00 Kmečka tržnica

9.00–12.00 Ocenjevanje jabolčnih zavitkov in tehtanje najtežjih jabolk

14.00–18.00

- Razstava jabolk, ostalega sadja ter žit in stročnic (KGZS – Zavod Novo mesto)
- Kulinarična razstava jedi iz jabolk (DPŽ Dolenjske Toplice)
- Peka palačink in jabolk (DPŽ Dolenjske Toplice)
- Prikaz izdelave jabolčnega soka (KGZS – Zavod Novo mesto)
- Sejem domače in umetnostne obrti

15.00 Odprtje prireditve

- Nastop folklorne skupine DPŽ Dolenjske Toplice
- Nastop otroške folklorne skupine iz OŠ Dolenjske Toplice
- Nagovor Jožeta Muhiča, župana občine Dolenjske Toplice
- Pozdrav Slavka Dragovana, v. d. direktorja KGZS – Zavod Novo mesto

19.00 Jabolčna večerja

Restavracija Balnea, Terme Dolenjske Toplice

Nedelja, 14. oktober 2012

Ploščad pred Kulturno-kongresnim centrom Dolenjske Toplice in v centru

14.00–18.00

- Razstava jabolk, ostalega sadja ter žit in stročnic (KGZS – Zavod Novo mesto)
- Kulinarična razstava jedi iz jabolk (DPŽ Dolenjske Toplice)
- Peka palačink in jabolk (DPŽ Dolenjske Toplice)
- Prikaz izdelave jabolčnega soka (KGZS – Zavod Novo mesto)
- Sejem domače in umetnostne obrti

15.00 Prikaz izdelave jabolčnega zavitka (DPŽ Dolenjske Toplice)

15.30 Podelitev priznanj najboljšim jabolčnim zavitkom in najtežjemu topliškega jabolku ter nastop pihalne godbe sv. Ruperta iz Šentruperta

Ponedeljek, 15. oktober 2012

9.00–16.00

- Razstava jabolk in ostalega sadja (KGZS – Zavod Novo mesto)
- Strokovno vodenje po razstavi (KGZS – Zavod Novo mesto)
- Prikaz predelave jabolk v jabolčni sok (KGZS – Zavod Novo mesto)
- Dan mladih: »Jem zdravo, živim z naravo!« (natečaj za najboljši slogan prireditve, prijave Mateja Zajc, 07 373 05 80, 031 240462)
- Delavnica »Priprava jabolčnih jedi« (prijave Mateja Zajc, 07 373 05 80, 031 240 462)

Torek, 16. oktober 2012

10.00–14.00 Borza za lokalno oskrbo 3 (KGZS – Zavod Novo mesto)

Predstavitve Gostišča Oštarija, Dolenjske Toplice

9.00–16.00

- Razstava jabolk in ostalega sadja (KGZS – Zavod Novo mesto)
- Strokovno vodenje po razstavi (KGZS – Zavod Novo mesto)
- Vodena poskušnja jabolk in anketiranje udeležencev

Okrepiti je treba zanimanje za strokovne šole

Kljub nenehnim sprembam v našem šolskem sistemu in mnenju (laične) javnosti, da je naš šolski sistem bolj slab kot dober, da spremembe predvsem delajo zmedo med učenci, pa tudi učitelji, pa raziskave kažejo, da naši učenci in dijaki v prav ničemer ne zaostajajo za svojimi vrstniki v tujini.

Tako namreč pravijo izsledki uglednih svetovnih raziskav trendov znanja matematike in naravoslovja TIMSS ali raziskave o bralni, matematični in naravoslovni pismenosti PISA, ki naše učence postavlja v povprečno sredino.

Milan Rejc, predsednik Združenja ravnateljic in ravnateljev osnovnega in glasbenega šolstva Slovenije pa ob tem meni, da bi morali ne glede na vse, v slovenske šole nujno uvesti več samostojnega in kritičnega razmišljanja učencev in manj učenja na pamet.

MODERNA GIMNAZIJA

Po njegovem so permissivna vzgoja in vedno manjša zahtevnost na vseh stopnjah izobraževanja vzrok, da so učenci osnovnih šol slabše pripravljeni za srednje šole, dijaki teh pa za študij na univerzah.

Rejc še meni, da je vzrok za upad vpisa v šole za deficitarne poklice miselnost otrok in njihovih staršev, ki traja že dalj časa. Nameč 'moderno' se je vpisati na gimnazijo z mislijo 'potem bomo pa že videli kako naprej'. »Mnenja sem, da bi bilo potrebno pogoje za vpis na gimnazije zaostri. Potem bi bile

kar naenkrat tudi poklicne šole bolj polne. Na ta način bi rešil tudi deficit 'obrotniških' poklicev, ki smo mu priča danes.« še pravi Milan Rejc.

VLADNA POBUDA

»Zaradi nenehnega upadanja števila dijakov in že preobsežne mreže srednjih šol, je namen projekta združevanja teh šol, ki poteka, vzpostaviti primerno mrežo srednjih šol, ki bo poskrbela tudi za dobro izobraževanje v deficitarnih poklicih,« so nam dejali na šolskem ministertvu. »Veliko dijakov se vpiše v gimnazije oziroma na za njih prezahtevne programe. Če teh ne bodo zmogli, se bodo znotraj centra združenih srednjih šol z lahkoto preusmerili v skladu s svojimi zmožnostmi.«

DOBER ZGLED

Dober primer učinkovitega združevanja šol, kjer si dijaki lahko pridobijo široko izobrazbo, je denimo Zavod Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma. V sklopu centra so Kmetijska šola Grm in biotehniška gimnazija, Srednja šola za gostinstvo in turizem, Višja strokovna šola, Dijaški in študentski dom ter Medpodjetniški izobraževalni center.

»Pomembno je, da nudimo dijakom široko izobrazbo s katero si lahko izoblikujejo svojo poklicno pot. Eden od ključnih projektnih nalog v procesu izobraževanja pri nas je ustvarjanje lastnega delovnega mesta; znanje, ki je tudi vzpodbuda za razvoj slovenskega malega podjetništva. V programih Centra

se dijaki spoznajo z vsem kar je potrebno za samostojno delovanje kmetije, izberejo si lahko poglobljeno izobraževanje iz področja sadjarstva, vinogradništva ali urejanja zelenih in športnih površin, opravijo voziški izpit za traktor, se naučijo jahati konja in osnov dresu-

re. aučijo se tudi igrati golf, speči pecivo, izdelati mesnine, spoznajo se z delom v laboratoriju in izdelati različne raziskovalne naloge,« nam je paleta njihovih izobraževalnih programov našela Vida Hlebec, ravnateljica Kmetijske šole Grm in biotehniške gimnazije.

Grm Novo mesto je šola, ki izobražuje za konkretne poklice, konkretne zaposlitve in nadaljnje izobraževanje v kmetijstvu, živilstvu, hortikulturi, naravovarstvu, gozdarstvu, gostinstvu in turizmu ter na širšem področju biotehnike.

Za takšno izobraževanje imamo zelo dobro infrastrukturo:

- šolsko posestvo (250 ha z gozdom),
- delavnice za predelavo, robote, laboratorije ter HIŠO KULINARIKE IN TURIZMA.

Učimo v celotni verigi »OD NJIVE DO MIZE«. Posebnost našega izobraževanja je certifikat »ZAUPANJA VREDEN«.

V sklopu zavoda GRM NOVO MESTO – CENTER BIOTEHNIKE IN TURIZMA delujejo naslednje šole:

- OE Kmetijska šola Grm in biotehniška gimnazija
- OE Srednja šola za gostinstvo in turizem
- OE Višja strokovna šola
- OE Dijaški in študentski doma
- OE Medpodjetniški izobraževalni center z delavnicami, šolskim posestvom in Hišo kulinarike

Izvajamo tudi **VSEŽIVLJENJSKO IZOBRAŽEVANJE** iz naslednjih področij:

- Usposabljanja za pridobitev NACIONALNIH POKLICNIH KVALIFIKACIJ
- Tečaji za pridobitev usposobljenosti za obdelovanje kmetijskih zemljišč – STATUS KMETA
- Tečaji VARNO DELO S TRAKTORJEM IN TRAKTORSKIMI PRIKLJUČKI
- Tečaji iz VARSTVARASTLIN za uporabnike FITOFARMACEVTSKIH SREDSTEV
- Tečaji ARANŽERSTVA
- Tečaji KU HARSTVA
- Tečaji VINARSTVA, SADJARSTVA, VRTNARSTVA, KONJEREJE
- Usposabljanja za OSKRBOVALČE ŽIVALI ter IMETNIKE ŽIVALI ZA OPRAVLJANJE ZOO TEHNIČNIH OPRAVL
- Možnost organiziranja seminarjev, kongresov in cateringa.
- Ukrep 111

Več informacij o posameznih šolah in izobraževalnih programih na spletni strani: www.ksgm.net.

V mesecu oktobru vabljeni na DNEVE ODPRTIH VRAT.

43. sejem Narava–zdravje

11.–14. oktober

prehrana

zdravje

wellness in gibanje

ekodom in okolje

Podari jabolko!

Sledite oznaki!

www.narava-zdravje.si

Gospodarsko razstavišče

